

מחזירים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישראל | פרשת מטות מסעי | גליון ל"ח | תשפ"א

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

אל תהיה קדוש ופרוש על השבון הציבור

וידבר משה אל ראשי המטות וגו' (ל, ב). סיפר הגאון רבי יהושע לייב דיסקין גאב"ד בריסק זצ"ל (שעלה וישב באחרית ימיו בירושלים): כשישב אבי (הג"ר בנימין דסקין) זצ"ל על כסא הרבנות בלומז'א, בא פעם אחת לעיירה 'פרוש' בן תורה שקבע מקומו בבית המדרש וקיבל עליו בנדר גדול לישב בו ימים רבים ולא לצאת מפתחו החוצה.

והיו בני העיר מצטערים הרבה בגינו, כי נאלצו להביא אליו אוכל ומשקה בכל יום להחיות נפשו, והדבר היה כרוך בטרחה ובטרדה מרובה, במיוחד ביום שבת שאין אפשרות לטלטל המזון דרך הרחוב – מכיון שלא הותקנו בעיר חוטי עירובין. יום אחד נזדמן ובא ללומז'א הגה"ק רבי עקיבא אייגר זצ"ל גדול הדור, שנועד להופיע בשמחת נישואין של אחד

כי יטריח עלינו כל כך, היית ג"כ נודר? השיב הפרוש חלילה חלילה! בוודאי הייתי מעדיף לרוץ כצבי לקראת מעלתו ולהקביל פניו.

מיד הכריז רבי עקיבא אייגר בקול גדול: אם כן, "מותר לך" "מותר לך", וכל העם ענו בקול: "מותר לך" "מותר לך" "מותר לך".

אמרות חכמה

כשדורכים הענבים מתנועע היין שבחביות

לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה (ל, ב).

הרב עיר וקדיש רבינו מהר"ר חיים וייטאל זצ"ל פירש משם הרב מהר"ר שמעון טירנו זצ"ל לא יחל דברו לא יעשה דברו חולין, הלא תראה ככל היוצא מפיו יעשה כי כל אשר ידבר הוא פועל למעלה אם לטוב אם למוטב שאם ידבר דברי תורה ודברי קדושה מעורר ברוחניות ובקדושה למעלה. ואם ח"ו מדבר לשון הרע ודברים האסורים הוא פועל בסט"א ח"ו וז"ש ככל היוצא מפיו יעשה למעלה אם טוב או לאו עכ"ד.

ואפשר לרמוז בהקדמה ששמעתי דלא יפלא האדם איך מדבר בעולם הזה השפל למטה ודיבורו עושה רושם למעלה הלא תראה היין שהוא במרתף ומונח בחבית סתומה בעת שדורכים הענבים אף שהוא רחוק מאד היין שבחבית מתנועע והוא פלא ומזה נקח ראיה על הדבור שהוא פועל למעלה, ולרמוז זה לא יחל דברו

מצאצאיו, ויבוא לשחר את פני אבי הרב דמתא, והיו יושבים ומשוחחים ובתוך הדברים שח לו אבי מענין הפרוש, ואמר עליו שהוא באמת אדם גדול, תלמיד חכם וצדיק, אבל בני העיר מצטערים בגללו.

נענה הגרעק"א ואמר לאבי, אם כדברי מר שאדם גדול הוא, הלא מן הראוי לילך ולהקביל פניו בביהמ"ד, ותוך כדי דיבור שמו פעמיהם אבי והאורה הגדול לעבר ביהמ"ד, וכראות אנשי לומז'א להיכן הם הולכים – מי רואה אותם יוצאים ואינו יוצא" נתקבץ איפוא קהל גדול, וכשבאו לביהמ"ד פנימה, אמר הגרעק"א לאותו פרוש: שמעתי כי מר בן תורה וחפצתי לראותו, אבל מאחר שאינו יכול לצאת מפתח ביהמ"ד בגין נדרו אשר נדר, טרחתי ובאתי אליו.

הצטער אותו צדיק צער גדול ואמר, ווי לי שהטרחתי על לא דבר את הגרעק"א, ואת הרב דמתא, ואת כל הקהל הקדוש... שאל אותו הגרעק"א ואלמלי ידע מראש

עמ' י"ט

מסר מספרי אביר יעקב לפרשת השבוע

עמ' ז'

פניני אביר יעקב

כ"ל היוצא ר"ת גימט' יין עם הכולל דמן היין נלמד.

חומת אנך (למון החיד"א בפרשתנו)

מי גולה אע"פ שלא חטא?

וְנָס שְׁמָה רִצָּח מִכָּה נֶפֶשׁ בְּשׁוֹגָה (לה, יא).
פעם נכנס בחור לכ"ק אדמו"ר הפני מנחם מגור זצ"ל, שאלו הרבי מה הוא לומד, וענה מסכת מכות. שאלו, היכי תימצי שאדם לא הרג נפש ואעפ"כ חייב גלות? הבחור התמהמה בתשובתו, ענהו הרבי, זו גמרא מפורשת (מכות יא). תלמיד שגלה מגלין רבו עמו.

עוד שח ה"פני מנחם" זצ"ל בענין זה, הרי אמרו בגמרא (תענית כג:) או חברותא או מיתותא, א"כ למה חברו אינו גולה עמו. ותירץ שחבר צריך לגלות מעצמו ואין צריך לצוות עליו, וחבר שצריך לצוותו אינו חבר. עוד תירץ שהגמ' אומרת שם מכאן שלא ישנה אדם לתלמיד שאינו הגון, לפי שאם יגלה יצטרך לגלות עמו. אבל בחבר לא טוב יש לחוש שאם יגלה עמו יגרר אחר מעשיו ויתקלקל, שאין טוב להתחבר עם רוצח. דף על הדף (מכות י).

לאחר הנישואין אין מפריע מנין השנים

וּתְהִינָה מַחֲלָה תִרְצָה וְחֻגְלָה וּמִלְכָּה וְנִעָה בָּנוֹת צִלְפָּחַד לִבְנֵי דֹדֵיהֶן לְנָשִׁים (לו, יא).
וברש"י כאן מנאן לפי גדולתן זו בזו בשנים, ובכל המקרא מנאן לפי חכמתן.

מספרים על הג"ר שלמה זלמן מוילנא, תלמידו המובהק של הגר"א, שפעם אחת בא אליו אחד מנכבדי וילנא והתאונן לפניו, כי השיא את בנו לבתו של אחד מחשובי הקהילה והיא אשה חכמה ויראת ה', אבל לאחר החתונה נודע הדבר כי גדולה היא מבעלה בעשר שנים...

הפסיקו ר' שלמה בדבריו ואמר לו: בפרשת מסעי אתה קורא "וּתְהִינָה מַחֲלָה תִרְצָה" וגו' ורש"י מפרש "כאן מנאן לפי גדולתן, ובכל המקרא מנאן לפי חכמתן". ולכאורה תמוה הדבר, למה בכל המקרא מנאן לפי חכמתן ורק כאן מנאן לפי גדולתן בשנים?
אלא י"ל, עפ"י דאיתא בחז"ל (ב"ב קיט:)

הוא שחלק ביהמ"ק שלו עדיין לא נבנה מגודל חטאו, הנה ישוב אל ה' על עונותיו ויתמרמר על הגלות ויתפלל על הגאולה ותתחזק דעתו ויראה פלאות מה שלא ידע עכ"ל.

בהגהות אגרא דצבי (שם, ב) להגאון רבי הירש מייזליש אבד"ק וייצען, הוסיף לפרש בזה מאמרם ז"ל בתענית (ל:): כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, והקשו המפורשים היה לו לומר יזכה ויראה דהרי אינו רואה תיכף.

ולהג"ל י"ל, דהנה ידוע דהגאולה העתידה תהי' בזכות לימוד התורה וכדאיתא בב"ב (דף ח.) אי תנו כולו עתה אקבעם [אי ילמדו כולם – עכשיו אקבעם מן הגלות], וכדאיתא באור החיים הק' (פ' תצוה) שכל הטעם, שכיון שהגאולה העתידה תהי' בזכות משרע"ה, על כן אינו חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה, עי"ש.

ולפ"ז יש לבאר הכוונה 'כל המתאבל על ירושלים' והיינו המתפלל על הגאולה 'זוכה ורואה' ר"ל שזוכה ורואה בתוה"ק מה שלא הבין עד עתה כדברי האגרא דפרקא, וממילא מתרבה הדעת בתוה"ק ועי"ז יזכה לראות גם בשמחתה, וכדברי האוהה"ק הג"ל, דעי"ז גורם התקרבות הגאולה כנ"ל.

עוד יבואר בזה כמין חומר מה שאנו מבקשים "יהי רצון שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך" דלכאורה אין שייכות בין ב' הבקשות, ולפי דברי האגרא דפרקא נפלאים הדברים, דעל ידי שיבקש ויתפלל על הגאולה יזכה ל"ותן חלקנו בתורתך" עכ"ד, ודפח"ח.

ונסיים בדברים נפלאים שכתב בענין זה בספח"ק קב הישר (פרק צ"ג) וזה לשונו: וקבלה אמיתית היא בידי כל מי שבלבו תדיר צער על גלות השכינה, זוכה לכתר של תורה:

"שאפילו קטנה שבהן לא נישאה פחותה מארבעים שנה". וכמובן שלפני נישואין לא היה נאה להן למנותן לפי שנותיהן, ולפיכך בכל המקרא לא מנאן אלא לפי חכמתן.

אבל כאן בפרשת מסעי הרי הם נזכרות לאחר נישואיהן "וּתְהִינָה וּג' לִבְנֵי דֹדֵיהֶן לְנָשִׁים" – על כן מנה אותן הכתוב לפי גדולתן זו מזו בשנים, מכיוון שאחרי הנישואין אין הדבר נורא כל כך, אם יודע הדבר כמה גדולה כל אחת מהן בשנים.

במשנת רש"י - בפרשתנו

סגולה להבנת הלימוד - להתפלל על הגאולה

כתב הגה"ק הבני יששכר בספרו אגרא דפרקא (אות יב): "נראה לי כשילמוד האדם איזה דבר ואינו מבין, יתמרמר על הגלות ויתפלל על הגאולה, עי"ז יתעורר דעתו להתבונן מה שלא ידע... והנה תתבונן, הדעת שבכל איש הישראלי המתבונן בתורה הוא ניצוץ משה (כשארז"ל [שבת קא]. משה שפיר קאמרת), וכאשר האדם אינו מבין בדעתו איזה ענין בתורה הנה הוא מגודל הגלות של בחינת משה שבתוכו, וכאשר יתפלל על הגאולה, כשמתעורר בחינת גאולה מתעורר גאולה גם לבחינת משה דאתתרך רוחיה וישוב ויתבונן.

והנה תשכיל ותדע מה שארז"ל (במדבר תהלים קלז, י) כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו כאלו נחרב בימיו. דקשה הלא רבים וכן שלמים יסודי עולם הלכו למנוחות עולם ולא נבנה ביהמ"ק בימיהם, אבל באמת שבונים בכל עת ביהמ"ק כל אחד חלקו השייך לנשמתו, וכל מי שלא נבנה בימיו כאלו וכו', על כן כאשר האדם אינו מבין התורה בדעתו

אחד לכיסף השמאלי. ככה תעשה במשך כל היום, ובלילה תרוקן את הכיס השמאלי ותמנה את הגרעינים אחד לאחד, כך שעל ידי זה תתמלא נפשך סיפוק רוחני על שהספקת והרווחת היום כל-כך הרבה מצוות ומעשים טובים, ובזה יגדל כוחך להתגבר גם למחרת היום שוב.

"באותו לילה כשהגעתי וביקשתי ממני כמה גרעינים", סיכם הבחור את המונולוג המצמרר, "כבר היו כולם בכיס השמאלי, ולכן לא יכולתי לוותר אפילו על מעשה טוב אחד שעלי לספור בעוד כמה שעות בלכתי לישון. זהו גם פשרם של כל הדליים המלאים בגרעינים שהינך רואה כאן בתוך הארונות, כי עממם אעלה אל אבינו שבשמים לאחר אריכות ימים ושנים, להראות לו את כל מה שעשיתי למען כבודו יתברך שמו בזה העולם..."

סיפר הגה"ח רבי יצחק דוד גרוסמן שליט"א רבה של מגדל העמק:

נער שהתקרב ליהדות והפך לבעל תשובה בלב ונפש חפצה, התחבר לאברך ירא-שמים שהתנדב לקרבו וללמוד איתו בכל יום שלא על מנת לקבל פרס. מנהג משונה היה לו לבחור זה, שבכל עת היה מתהלך עם כיסים נפוחים בגרעיני חמנייה שחורים, ששכנו שם אחר כבוד. האברך, שלא הבין את פשר הנוהג המוזר, לא אבה להציק לבחור ולא שאל אותו על-כך מאומה, שהרי אין שום איסור בתורה להחזיק גרעינים בתוך הכיס.

באחד הלילות, בבואם ללמוד יחד כהרגלם הקבוע, נענה האברך ואמר לבחור: 'תראה, יום שלם עבר עלי ולא נכנס כלום לתוך פי, אולי תואיל בטובך לתרום לי קצת כמה גרעינים, למען תתיישוב דעתי בהם ונוכל ללמוד בשלווה'. נענה הבחור וסירב נחרצות: 'בשום פנים ואופן לא אוכל לתת לך אפילו לא גרעין אחד'. האברך התחנן על נפשו כי רעב ועייף הוא, אבל הבחור עמד על סירובו בכל תוקף ולא נתן לו כלום.

לבו של האברך לא עמד לו בסיפור הזה, מאז החל להתחמק מבקשותיו של הבחור ואף הפחית משעות הלימוד עמו, עד שהגיעו למצב בו נפסקה ביניהם החברותא לגמרי. חושיו של הבחור אמרו לו כי מניעת הלימוד מגיעה מאותה 'פגיעה' כשלא רצה לתת לו כמה מגרעיניו היקרים, לכן התקשר אל האברך ואמר לו בכנות: 'אכן אין ברצונך ללמוד איתי יותר ואין בידי להכריח אותך להמשיך, אבל דבר אחד אבקש ממך, שתבוא לבקר בביתי למשך 3-4 דקות, כי דבר סתר לי אליך'.

בבוא האברך לביתו, פתח הבחור לפניו כמה מארונות הבית והראה לו דליים וקערות מלאות בגרעינים שחורים עד אפס מקום. אולם בטרם סיפק בידו של האברך למחר ולהזעיק 'רופא נפשות' לטפל בבחור, פתח הלה וסיפר לו דברים כהווייתם, מפעימים בעוצמתם ומרטיטים בלחם:

הנה נא ידעת גם ידעת כי 'בעל תשובה' אנכי והיה עלי לעזוב את כל תענוגי העולם הזה והבליי שהייתי קשור אליהם בכל נימי לבי ונפשי כל הימים והשנים. והנה, בתחילת דרכי בחזרה בתשובה, עזב כביכול היצר-הרע את כל העולם ואין עסקיו אלא בי, כדי להניא אותי חזרה מדרך הישר והטוב בה בחרתי. פעם הוא בא לפתות אותי לחלל שבת ח"ו, פעם להחסיר תפילה ועוד כהנה וכהנה רבות שאין המקום לפרטם.

הלכתי להתייעץ עם המדריך שלי והוא יעץ לי עצה טובה: בכל יום ויום בקומך בבוקר משנתך, מלא את כיסך הימני בגרעינים, ועל כל מעשה טוב שעשית והתגברת על עצת היצר-הרע, תעביר גרעין

מסיבה טכנית לא ברורה, שמו נשמט ממערכות המיחשוב של חברת החשמל. ארבע שנים תמימות חלפו בלי שקיבל ולו חשבון חשמל אחד, והוא כבר הרבה אולי פטרו אותו מתשלום לנצח...

אלא שביום מן הימים, מערכות הבקרה חשפו את העניין, והוא קיבל חשבון חשמל על ארבע שנים בבת אחת. 000,05 ש"ח תבעו ממנו לשלם, והוא חש אבוד במערכה. המישים אלף ש"ח? – מנין לו סכום כזה בעיצומו של יום? מהיכן ישיג הון עתק שכזה ביום בהיר אחד?!

אלא שחברת החשמל לא אבתה לשמוע על פריסת תשלומים או פתרון אחר. אחת היא לה – התברר שמדובר בטעות, הוא צריך חשמהל בסכום של 000,05 ש"ח, ועליו לשלם הכל, באופן מיידי.

אם כולנו יודעים שחשבון החשמל מגיע אחת לחודשיים ומרוקן את חשבון הבנק באבחה אחת, הרי שיהודי אחד ניצל מגזירה זו.

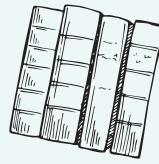
מסיבה טכנית לא ברורה, שמו נשמט ממערכות המיחשוב של חברת החשמל. ארבע שנים תמימות חלפו בלי שקיבל ולו חשבון חשמל אחד, והוא כבר הרבה אולי פטרו אותו מתשלום לנצח...

אלא שביום מן הימים, מערכות הבקרה חשפו את העניין, והוא קיבל חשבון חשמל על ארבע שנים בבת אחת. 50,000 ש"ח תבעו ממנו לשלם, והוא חש אבוד במערכה. חמישים אלף ש"ח? – מנין לו סכום כזה בעיצומו של יום? מהיכן ישיג הון עתק שכזה ביום בהיר אחד?!

אלא שחברת החשמל לא אבתה לשמוע על פריסת תשלומים או פתרון אחר. אחת היא לה – התברר שמדובר בטעות, הוא צריך חשמהל בסכום של 50,000 ש"ח, ועליו לשלם הכל, באופן מיידי.

הוא ידע שאין לו מהיכן לשלם, ופנה לאבא שבשמים במילים שלו, כשהוא מבקש: 'אבא, מי כמוך יודע שאין לי מהיכן לגייס סכום כזה.

אנא אבא, עזור לי לעמוד בזה'

סיפורי צדיקים

מעשיות ולקחים מאלפים מצדיקי הדורות

הסכום ל-1,800 דולר...

ושוב, הדבר נמשך כמה שנים. אבא מגיע לביקור, מקבל תרומה מכובדת של 1,800 דולר, ומוזמן לביקור הבא...

♦ ♦ ♦

בסוף הביקור האחרון אומר המכר הוותיק לאבא: "בטח אתה מתפלא מדוע אני תורם לך תרומה יפה מידי שנה - למרות שאני לא גביר כידוע. הסכום הזה הוא הרבה מעל סכומי הנתינות שלי - ואסביר לך מדוע אני נותן אותו:

"לפני שנים רבות, כאשר היינו בחורים, למדנו בישיבת 'מיר'. אתה יושבת במקום פלוני, ובכל פעם שעברתי על יד מקומך היית מחייך אלי ודורש בשלומי. הדבר נתן לי תמיד הרגשה טובה...

השנים חלפו, וכאשר פגשתי אותך ושמעתי על הכולל שלך, התעוררו בי כל אותם זכרונות טובים. אמרתי לעצמי: אני רוצה! מתחשק לי! לעזור לכולל...

"זו הסיבה שאני מתאמץ במיוחד, מעל הרגילות, לתמוך בכולל ככל שאני מסוגל" - -

בכבוד רב א.מ.ה.

(גליון איש לרעהו מטות מסעי - תשפ"א)

בינתיים הימים חולפים. הוא מוסיף להתפלל מעומק לבו, מצפה לישועה. אלא שביום בהיר נקשו בדלתו שני חשמלאים חמורי סבר, והודיעוהו כי יש לו רבע שעה עד שהוא מנתקים את זרם החשמל,

וזו התראה אחרונה בהחלט!...

האברך חש אובד עצות, התפלל שוב לבורא עולם והחליט להתקשר לאמו, לשואלה אם יש לה רעיון מגין ללוות סכום כזה. בשומעה את דבריו, קפצה האם המבוגרת ממקומה ואמרה: 'בדיוק עכשיו, ממש

עכשיו, חתמתי חוזה למכירת דירת ירושה שלי. שנה וחצי אני מנסה למכור, ובדיוק הרגע נחתם החוזה וקיבלתי 50,000 ש"ח כתשלום ראשון בחתימת החוזה. הכסף מוכן לך!

האברך נדהם מיד ההשגחה, כיצד בורא עולם עמד לצידו עד הרגע האחרון. הוא שילם את חובו והציל את המשך זרימת החשמל בביתו, וסיפר את סיפורו למען נדע כולנו: כן, יש לנו כתובת. אם יש לנו שעת צרה או מצוקה, זה נועד לחבר את זרם החשמל בינינו לבין אבא שבשמים, להזק אתו. הבה נפנה אליו ונדבר אתו, נתפלל אליו כראוי ובכוונה, ונזכה שהוא יושיענו ויגאלנו תמיד!

פניני פרשת השבוע

כשהדלת נפתחת, חברו מקבל אותו בהפתעה מהולה בהתרגשות גדולה. הוא מביט פנימה ומגלה כי על השיש במטבח שקיות אוכל דיקות, איך בהן דבר. על כסא במטבח יושבת רעייתו של חברו ותהלים בידה, מתפללת בדמעות. כשהוא מסביר לחברו כי 'בדיוק' נקלע הנה, 'בדיוק' רכש לחמים וביצים, ו'בדיוק' העלה בדעתו להעניק לו אותם, החבר מזנק בהתלהבות:

'הרי זה לא יאומן ממש! קמנו הבוקר, וגילינו שהלחם והביצים נגמרו אמש. הילדים שלנו מבקשים סנדוויץ' הכולל לחם וחביתה, אולם לא היתה בידי כל פרוטה. רעייתי החליטה שבמזבז כזה יהודי מתיישב ומתפלל בכל לבו לבורא עולם, וזה מה שעשתה

את הסיפור הבא שמעתי מבצל המעשה בעצמו, ומעשה שהיה כך היה: בעל המעשה הוא נהג אוטובוס, המשרת בקו 415 בבית שמש. באחד הימים הקדים לבוא לעבודה לפני זמן צאת האוטובוס, והחליט כי בזמן שנותר לו יחפש לעשות מעשה טוב. על אחר ירד מהאוטובוס ופנה למכולת סמוכה, רכש בה 2 ככרות לחם ו-2 תבניות ביצים, וביקש להעניקן לנזקק.

רק לאחר שהמוצרים היו בידיו, נזכר שבעצם הוא לא מכיר כאן איש. הוא עצמו אינו מקומי, רק משמש כנהג אוטובוס. עכשיו יש בידו שקית ובה לחמים ותבניות ביצים, אבל הוא לא באמת יודע מה לעשות בשקית שבידיו... הוא חוכך בדעתו, ולפתע נזכר:

כן, יש לו ידיד נעורים שלמד אתו בחברותא בישיבה לפני כמה שנים טובות. אם אינו טועה - הלה גר כאן בסביבה...

חיש קל הוא מברר את כתובתו של חברו מהעבר, ומגלה כי

הדבר נמשך כמה שנים. אבא מגיע לביקור, מקבל תרומה מכובדת של 1,000 דולר, ומוזמן לביקור הבא... באחת השנים לא תרם האיש 1,000 דולר! הוא פשוט העלה את הסכום ל-1,800 דולר...

ושוב, הדבר נמשך כמה שנים. אבא מגיע לביקור, מקבל תרומה מכובדת של 1,800 דולר, ומוזמן לביקור הבא...

"הריני מתכבד לשלוח לכם סיפור ששמעתי מאמור" שליט"א. אבי שיח' עומד בראש כולל מכובד בעיר הקודש ירושלים ת"ו.

פעם הוא הגיע לאיזו שמחה, שם פגש מכר ותיק אותו כבר לא ראה מזה שנים רבות. הם התעניינו איש למעשיו ולשלומו של הזולת, והמכר גילה התעניינות מיוחדת בכולל שבראשות אבי.

בסוף השיחה אומר לו המכר: "אני מזמין אותך לבוא איתי הביתה - אני רוצה לתת משהו עבור הכולל".

בדרך-כלל הראש-כולל צריך לבקש לבוא לבית הנדיב, וכאן זה הפוך... יפה מאוד! למרות זאת לא היו לאבי ציפיות לתרומה משמעותית, הוא הבין שמדובר בסכום קטן כלשהו - אך זה כמובן לא מה שמנע ממנו מלבקר בבית המכר הוותיק.

כאשר הגיע לביתו קיבל תרומה בסך אלף דולר - סכום מכובד, מעל ומעבר למה שציפה לקבל. ולא עוד. המכר מזמין אותו לביקור נוסף: "תבוא אלי גם בשנה הבאה. אני רוצה להמשיך לתמוך בכולל שלך!"

♦ ♦ ♦

הדבר נמשך כמה שנים. אבא מגיע לביקור, מקבל תרומה מכובדת של 1,000 דולר, ומוזמן לביקור הבא...

באחת השנים לא תרם האיש 1,000 דולר! הוא פשוט העלה את

של המשפחה בא לה בעקבות זוג משקפיים. (משקפיים באידיש בריל) ומעשה שהיה כך היה:

פעם נולדה במשפחה זו תינוק והשמחה היתה גדולה, ערכו שלום זכר והכניסו את הרך הנולד בבריתו של אברהם אבינו בשעה טובה ומתוך שמחה גדולה, אולם עד מהרה נמהלה שמחת המשפחה ביגון, התברר להם לחרדתם כי הילד עיוור לא עליו, הלכו אותו לרופאים שונים וניסו את כל האמצעים, אך ללא הועיל, הילד היה נעדר כוח הראייה כליל. ההורים קיבלו את הגזירה באהבה וגידלו את הילד באהבה רבה. לא ידוע שמו של הילד אנו נקרא לו כאן מיכאל.

כאשר היה מיכאל בן שלוש ערכו לו הוריו חלאקה כמקובל, ולקחו לו מלמד שיכניסו בסוד הלימודים שילד יהודי בגילו לומד, אולם הואיל והילד לא יכול היה לראות צורת אות, נאלץ המלמד ללמדו הכל בעל פה, כך הוא למד את הברכות והתפילות וכיוון שהיתה לו תפיסה טובה ומהירה, כל מה שלמד נחרת בזיכרונו ועד מהרה ידע על פה את כל הסידור והמחזור, וכן הפטרות חמש המגילות ומשניות רבות, כן למד חומש עם רש"י על פה, הוא היה מתפלל ואומר תהילים, כן היה יושב בבית המדרש ומאזין לשיעורים שנלמדו שם בציבור.

בביתו הכיר מיכאל כל פינה וכל חפץ, ומי שראה אותו בבית ולא ידע על עיוורונו לא היה מעלה בדעתו כי הוא סגי נהור. כאשר יצא לרחוב היה אחיו הצעיר מוביל אותו בידו, כולם הכירו אותו וברכוהו לשלום בלבביות, ומיכאל שמר לכל אחד מילה טובה וחיוך נלבב. במיוחד אהב מיכאל ספרים למרות שלא יכול היה ללמוד בהם, היה ניגש לעתים קרובות אל ארון הספרים הן בבית והן בבית המדרש, מוציא ספר, מעלעל בו, מלטף אותו ומיישר את הקמטים שהיה מוצא בדפיו, הוא היה מעביר את אצבעותיו על האותיות ולמרות שלא היה מסוגל לקרוא אותן, הוא חש בעליל את הקדושה שבהן, לבסוף היה מגשק את הספר ומחזירו לארון הספרים.

פעם אחת ביקש מיכאל את אחיו להוביל אותו לבית המדרש הגדול של העיר שהיה מוקף חומה, בבית המדרש הזה הוא עוד לא היה אף פעם, וכאשר הגיע התיישב ליד ארון הספרים והוציא ספר אחרי ספר, ושוב חזר המחזה הרגיל, מיכאל היה מלטף את הספר ומעביר את אצבעו על האותיות, מיישר את הקמטים ומחזירו לארון, כך הוא עבר על ספרים אחדים, עד שנתקל בספר גדול ועב כרס שמרוב האבק אשר עליו, ניכר היה שזמן רב אף אחד לא החזיק אותו בידיו, מיכאל הוריד את האבק מעל הספר, ליטף אותו בחיבה ודפדף בו, ופתאום הרגיש במשהו קשה בין הדפים, היה זה נרתיק של משקפיים, מיכאל פתחו והוציא ממנו זוג משקפיים, וכמי שחמד לצון לרגע קט, הרכיבו על אפו, והנה ראו זה פלא, לפתע נהיה לו אור בעיניים והתברר לו כי הוא רואה, בתחילה חשב מיכאל כי הוא חולם חלום, הוא הסיר את המשקפיים ושוב היה עיוור כמקודם, שוב הרכיב את המשקפיים והנה הוא רואה את האותיות המרובעות אשר בספר שלפניו, הוא רואה את אחיו הצעיר רכון על לימודו, הוא רואה את בית המדרש ואת ארון הספרים, ממש לא יאומן כי יסופר, מרוב התרגשות החל ראשו של מיכאל מסתחרר, ועוד מעט היה נופל מתעלף, אולם הוא התאושש מהר והתגבר על רצונו לצעוק קבל עולם, "יהודים אני רואה! אני רואה!" הוא הסיר את המשקפיים, שם אותם בכיסו וביקש מאחיו

הוא מתגורר בבניין סמוך ממשי, 3 דקות הליכה. 'נו, אותו ידד נעורים הוא לבטח אברך שהפרוטה לא מצויה בכיסו, מהרהר נהג האוטובוס, 'אין ספק כי זו כתובת ראויה'. הוא מאיץ את פסיעותיו בדרכו לביתו של ידד נעוריו, נוקש בדלת בשעת בוקר מוקדמת, ...1

כשהדלת נפתחת, חברו מקבל אותו בהפתעה מהולה בהתרגשות גדולה, הוא מביט פנימה ומגלה כי על השיש במטבח שקיות אוכל ריקות, אין בהן דבר. על כסא במטבח יושבת רעייתו של חברו ותהלים בידה, מתפללת בדמעות. כשהוא מסביר לחברו כי 'בדיוק' נקלע הנה, 'בדיוק' רכש לחמים וביצים, ו'בדיוק' העלה בדעתו להעניק לו אותם, החבר מזנק בהתלהבות:

'הרי זה לא יאומן ממשי! קמנו הבוקר, וגילינו שהלחם והביצים נגמרו אמש. הילדים שלנו מבקשים סנדוויץ' הכולל לחם וחבתיה, אולם לא היתה בידי כל פרוטה. רעייתי החליטה שבמצב כזה יהודי מתיישב ומתפלל בכל לבו לבוא עולם, וזה מה שעשתה.

ועיניך הרואות – היא יושבת ותהלים בידה, והלחמים והביצים הגיעו אלינו עד הדלת, בידי חבר טוב ודואג שנזכר בי לאחר שנות ניתוק ארוכות, והביא לי בדיוק את מה שהתפללתי עליו!

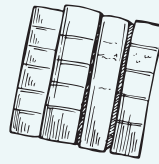
את הסיפור הזה שמעתי מבעל המעשה בעצמו, והוא מטלטל את הלב: ברגע אבוד, כשאין מה לתת בסנדוויץ' של הילד, התיישבה האשה הזו והתפללה. היא הבינה שהיא בשעת מצוקה, אין לה למי לפנות, רק אבא שבשמים יכול לעזור. והוא באמת יכול – כי רק הוא יכול היה לסובב את העולם כך שהנהג יבוא מוקדם לעבודה, יחליט לרכוש מוצרים בעיר זרה, יחפש כתובת עבורם, ויעניק אותם בדיוק לבית הנכון!

אחים יקרים, כח התפילה הזה הוא של כולנו, של כל יהודי. אבא שבשמים לא מנסה להקשות עלינו, הוא יוצר לנו קשיים כדי שנפתח את הלב ונדבר אותו, נבקש ממנו והוא יחוש לעזרתנו. הוא העניק לנו קושי בתקופה זו כדי שנחזק את הקשר עמו ונתפלל אליו מעומק ליבנו, הבה נעשה זאת בכל הלב, ונזכה שהוא יקבל ברחמים וברצון את תפילותינו!

פניני פרשת השבוע

ימים אחדים הוא שמר את הסוד לעצמו, עד שהחליט שאין זה תכלית, וסיפר להוריו את הסיפור של משקפי הפלא, בבית היתה אורה ושמחה, ומיכאל שוב לא הסיר את המשקפיים, עתה החל ללמוד עם המלמד שלו הפעם מבפנים את כל מה שפעם למד בעל פה. למד מהר לקרוא, לאחר מכן חומש עם רש"י וכו', כל מה שפעם נבצר ממנו ללמוד, וכאשר הוא יצא לרחוב הפעם ללא מלווה והלך לבית המדרש בגפו כשמשקפיים על אפו, התפלאו כולם למראה הנס שארץ לבהור שעיניו נפקחו, וכולם נמנו וגמרו שמיכאל היה ראוי לנס הזה שארע לו.

בעיר למברג לבוב שבגליציה חיה לפני כמה מאות שנים משפחה יהודית חשובה ששמה היה בריל, בעיר התהלכה שמועה כי שמה

לערכו הרם, בעלי בתים אחדים ניהלו נגדו מערכה, והוא ראה את עצמו חייב לעזוב את העיר כדי לא להרבות בה מחלוקת, הוא נסע לגרמניה ומאוחר יותר

נתמנה רב בפרנקפורט. שמו היה רבי יעקב יהושע פאלק והוא התפרסם בכל העולם היהודי בחידושייו על הש"ס "פני יהושע", הוא היה גאון גדול וצדיק זכר צדיק לברכה. סיים הזקן את סיפורו באזני מיכאל, מיכל התעניין במיוחד ולמד בעל פה את תולדות חייו של בעל "פני יהושע" הוא בדק ומצא, כי היום שבו מצא את משקפיו של ה"פני יהושע" בתוך ספר הקבלה, היה יום השנה (יארצייט) לפטירתו של הגאון (י"ד שבט), מיכאל החליט לשמור את יום השנה ולעשות באותו יום מדי שנה הילולה מיוחדת לאות תודה על הנס הגדול שארע לו בזכותו של אותו צדיק כאשר משקפיו החזירו לו את מאור עיניו.

עתה כאשר הבורא העניק לו עיניים רואות התעמק מיכאל בלימוד התורה בשמחה ובהתמדה גדולה, הוא התעמק במיוחד באותן מסכתות של הש"ס שעליהן כתב ה"פני יהושע" את חידושייו. כאשר היה מיכאל לבן י"ח, הוא נשא לאשה את בנו של אחד הסוחרים האמידים של העיר, שהעניק לו מזונות במשך שנים כדי שיוכל להמשיך וללמוד ללא דאגות פרנסה, מאוחר יותר הכניס אותו חותנו בעסקיו ומיכאל הצליח בעולם המסחר בצורה יוצאת מגדר הרגיל, יחד עם זאת הוא המשיך לקבוע עתים לתורה ועסק במעשי צדקה וחסד.

מדי שנה ביום השנה להסתלקות ה"פני יהושע", היה מיכאל עורך סעודת הודיה ומספר לבני ביתו את הנס הגדול שארע לו באותו יום.

מיכאל בריל כך קראו לו על שם המשקפיים, האריך ימים ונפטר בשיבה טובה, בהשאירו אחריו רכוש גדול לצדקה ולחלוקה בין יורשיו. אחר השבעה התכנסו היורשים כדי לחלק ביניהם את הירושה, אולם כל אחד רצה דווקא את המשקפיים, והיה מוכן לוותר על חלקו ברכוש הגדול, הם התווכחו בלהט שעה ארוכה עד שהמשקפיים נשטמו ונפלו על הרצפה ונשברו לרסיסים, או אז לקח כל אחד מהיורשים חלק מהשברים של משקפי הפלא.

בן יחזקאל (ח"ו עמ' 245)

להובילו הביתה, לא לפני שהחזיר את הספר למקומו בארון אחרי שנשק אותו כדרכו. בבית הבחינו בני המשפחה בשינוי שחל בבחור הצעיר, הוא היה מפורז ונרגש, ידיו רעדו בשעת האוכל, וכמעט שלא היה יכול לבלוע דבר מה מדוב התרגשות, הוא ניסה לשמור את סודו לעצמו, ובתשובה לשאלות איך הוא מרגיש, השיב כי הכל בסדר ברוך השם, אין מקום לדאגה, כאשר כולם שכבו לישון, הוציא מיכאל את המשקפיים מכיסו, הרכיב אותם ושוב ראה כאילו מעולם לא היה עיוור.

ימים אחדים הוא שמר את הסוד לעצמו, עד שהחליט שאין זה תכלית, וסיפר להוריו את הסיפור של משקפי הפלא, בבית היתה אורה ושמחה, ומיכאל שוב לא הסיר את המשקפיים, עתה החל ללמוד עם המלמד שלו הפעם מבפנים את כל מה שפעם למד בעל

פה, למד מהר לקרוא, לאחר מכן חומש עם רש"י וכו', כל מה שפעם נבצר ממנו ללמוד, וכאשר הוא יצא לרחוב הפעם ללא מלווה והלך לבית המדרש בגפו כשמשקפיים על אפו, התפלאו כולם למראה הנס שארע לבחור שעניו נפקחו, וכולם נמנו וגמדו שמיכאל היה ראוי לנס הזה שארע לו.

מיכאל הלך לבית המדרש הגדול והוציא את הספר העבה שבו מצא את זוג משקפי הפלא, למרות שבינתיים כבר למד לקרוא בלי קושי, הוא הבין בספר מעט מאד, ועל כן ניהש כי זהו ספר קבלה קדוש ביותר, מיכאל היה מאד רוצה לדעת מי היה זה שלמד בספר זה ושכח בו את זוג המשקפיים, הוא התחיל לשאול ולהתעניין

אצל זקני המתפללים, אולם איש לא ידע דבר לא על הספר ולא על המשקפיים, עד שבסוף הראו לו על זקן אחד עטור זקן שיבה, באמרם שאולי הוא ידע להשיב על שאלתו, הזקן הביט במשקפיים בתשומת לב מרובה ואמר, כי הוא נזכר כי בהיותו בחור צעיר, נוהג היה להישאר בבית המדרש בבוקר אחרי התפילה ולהסתכל כיצד הרב היה עטוף בטלית ותפילין ומעיין בספר ההוא, והרב היה מרכיב משקפיים שהיו דומים למשקפיים אלה.

מיכאל שאל בהתרגשות מי היה הרב באותם הימים? והזקן השיב כי זה היה הגאון המפורסם בעל "פני יהושע" זיע"א, הלה היה אז צעיר לימים והקהילה לא הבינה כיצד לכבדו כראוי

הם התווכחו בלהט
שעה ארוכה עד
שהמשקפיים נשטמו
ונפלו על הרצפה
ונשברו לרסיסים,
או אז לקח כל אחד
מהיורשים חלק
מהשברים של משקפי
הפלא

- ווארט יומי • סיפור
- יומי • הלכה יומית
- אור החיים הקי יומי
- פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף
- היומי • זיכרון לצדיק

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

ככה מתחילים את היום!
שירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

פנינים על הפרשה:

שלוש הנהגות לבעל תשובה

ויגשו אליו ויאמרו גדרת צאן נבנה למקננו פה וערים לטפנו (במדבר לב טז). אפשר לרמז על בעל התשובה, דכשהאדם מתחנן לפני המקום בלב שלם ומקבל עליו לשוב בתשובה ולתקן מה שפגם, הקדוש ברוך הוא מחזיק בידו ומסיע אותו, דהבא לטהר מסייעין אותו (יומא לח:). וזה שאמר ויגשו אליו, מדבר על בעלי תשובה שנגשין לפני הקדוש ברוך הוא, וההגשה, מצינו שיש הגשה למלחמה והגשה לפיוס והגשה לתפלה, ובעל תשובה צריך שלשה דברים הללו, צריך הגשה למלחמה שילחם עם יצר הרע, הגשה לפיוס שיפייס הקדוש ברוך הוא שימחל לו על מה שעבר, הגשה לתפלה שיתפלל לפני ה' שיעזרוהו מכאן ולהבא שלא יתגבר עליו יצר הרע ויחזור לחטא:

וזהו ויגשו אליו, שנגשו בעלי תשובה לפני הקדוש ברוך הוא בשלושה דברים האמורים, ואמרו גדרת צאן נבנה למקננו פה, דהינו שמקבלים עליהם לקים מהיום ולהבא תרי"ג מצות, 'גדרות' גימטריא תרי"ג, צאן גימטריא 'מצוה', מקננו הם נפש רוח נשמה שלהם, דהתקון לנפש רוח נשמה הוא קיום התרי"ג מצות, וזהו גדרת צאן נבנה למקננו פה, הינו תרי"ג מצות נעשה לקנינו שהם הנפש רוח נשמה. וערים לטפנו, הנה מלת 'טף' גימטריא 'גוף', ומלת טפנו נמי גימטריא 'גופנו', והכונה דהינו דיצר הרע מתגבר על הגוף שהוא חמרי, והכנעת הגוף הוא על ידי שיזכר האדם ויחשב שהדינים מתפשטים בעולם ועושים נקמה ברשעים בעולם הזה, חוץ מן הענש המזמן להם לעולם הבא, והדינים המתעוררים הם מצד פ"ר דינים וש"ך דינים כידוע. והם נרמזים במלת 'עיר' וערים, דמלת 'עיר' גימטריא פ"ר, ומלת ערים גימטריא ש"ך, וזהו וערים לטפנו, דהינו שמקבלים עליהם דכשיתגבר עליהם יצר הרע מצד הגוף הנרמז במלת טפנו, שיימו תמיד בין עיניהם התעוררות הדינים המתעוררים מצד פ"ר וש"ך הרמזים בערים כאמור, ובזה יראה ורעד יבוא בם ולא יוסיפו לחטא. ומתפללים לפני ה' בהגשה האמורה שיהיה בעולם, שפכה ינהגו מהיום ולהבא ולא יתגבר עליהם היצר הרע, והקדוש ברוך הוא מקבל תפלתם, דהבא לטהר מסייעין אותו:

(מחשוף הלבן פרשת מטות)

תיקון גדול בשמירת הפה

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה'. איש כי ידר נדר לה' או השבע שבועה לאסור אסר על נפשו לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה (במדבר ל ב-ג). יש דקדוקים הרבה בזה, ואין להאריך, אמנם יש לומר, דכל תורתנו הקדושה כל דבר טוב גנוז בתוכה. והנה עקר האדם ותקנתו הכל תלוי בפיו, וכמו שאמר שלמה המלך עליו השלום (קהלת ו ז) 'כל עמל האדם לפי', דהנה על ידי עסק התורה ותפלה שאדם מבטא בשפתיו בונה עולמות עליונים למעלה. וכשיתבונן האדם ויסיר ממנו החמירות, ידע בידעיה נאמנה שהעקר הוא הפה שלו שהוא מוציא בו דברים עליונים, והוא, דעקר האדם הוא הרוחניות שבו, שהיא החיות, והחיות שבאדם אנו יודעים ומכירים שהיא יוצאה ממנו בשעה שהוא מוציא הכל מפיו או מנחיריו, וזה הכל היוצא מפיו או מנחיריו שוה בין באדם בין בהמה בין בכל הנבראים, אמנם הדבור היוצא מחתך ושקול אינו כי אם באדם, וזה הוראה עצומה לרוחניות וחיות שיש מותר לאדם מן הבהמה (תנחומא אמור טו), וכל הדבור הוא חיות ורוחניות דומיא של מעלה, וכשיצא, עולה ומדבק בשרשו של מעלה ועושה מעשהו, דמצא מין את מינו ונעור, נמצא עקר האדם הוא הדבור שהיא החיות היתרה, ובדבורו יכול לתקן עולמות עליונים למעלה:

עצות וסגולות:

מידת הענוה (ד')

היצר מגרה את הלומדים להתגאות בדברי תורה יצר הרע אינו מניח שום אדם שאינו מתגרה בו, אפלו תלמידי חכמים בשעה שעוסקים בתורה מפתה אותם להתגאות איש על אחיו בדברי תורה וכו' (שבת סג.). כלומר, מפתה יצר הרע אף העוסקים בתורה שנתנה בהם סיני על המדבר להתגדל ולהתתקף איש על אחיו.

(פיתוחי חותם, לך לך, ד"ה ואת החורי)

כשיודע ששכינה על ראשו – ודאי יהיה שפל

הירא את ה' צריך שיהיה מכנע וענו, והולך וראשו כפוף, כמו שנאמר (איוב כב כט) 'ושח עינים יושע'. ומי גורם זה לאדם, צריך שידע וישכיל שהשכינה למעלה מראשו, ובזה לא ילך בגאווה ויהיה שפל ראש (קידושין לא. זוהר ח"ג קפז.). וזה הצדיק כך עושה. (פיתוחי חותם פרשת שלח)

הענוה – תפארת לעושיה

'ענוה שפלות הכנעה' גימטריא 'היא תפארת', דהינו זו היא תפארת האדם עם השמים והבריות כשיתנהג בענוה ושפלות. וזהו שאמר כאן דוד המלך עליו השלום דבקה לעפר נפשי, דהינו גתדבקתי במדת הענוה עד קצה האחרון ושמתני נפשי כעפר לכל בני העולם, ולכן גם אתה חייב כדברך, שכן דברת מפי כבודך שאין לך משבח ומעלה יותר מן הענוה. (מעגלי צדק אות דל"ת, ד"ה דבקה לעפר)

הכעס בא ע"י גאוה, שמחשיב עצמו

ידוע מה שכתוב בזהר הקדוש (ח"ב קפב:), דאין לך דבר שמטמא האדם מבית ומחוץ כמו הכעס, דמיד פורחת נשמתו ממנו ונכנס במקומה אל זר, ועל זה נאמר (איוב יח ד) 'טרף נפשו באפו', שמחליף 'נפשו' בשביל 'אפו', ואם בא לשוב בתשובה, כמה קדשה וזריות צריך עד שתשוב לו נפשו. ואין בכלל זה הכעס שכוועסים החכמים על דברי תורה ודברי מוסר ותוכחה, דהכעס הוא כלו לשם שמים, ובלבד שלא יכעס לכבוד עצמו, רק לשמו יתברך, דאי לאו הכי כעס מקרי.

(פיתוחי חותם פרשת תזריע, ד"ה נגע צרעת)

שורש ההקפדה הוא 'גאוה'

והנה גם ההקפדה, אף על גב שאמרנו שהיא ענף הכעס, מכל מקום השורש העקרי שלה היא הגאוה, דמחמת שהוא גאה וחושב עצמו לדבר גדול, לפיכך הוא מקפיד תמיד, שאומר לא יאות לו כזה וכיוצא. (פיתוחי חותם שם)

וכן הדיבור יכול לקלקל הרבה, וראיה לדבר

וכן נמי להפך רחמנא לצלן, על ידי דבורו מקלקל כל העולמות, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ערכין טו:) שקול לשון הרע כעבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים, דאם אינו מקלקל למעלה, למה החמירו בו כל כך, אלא ודאי הדבור מקלקל עולמות של מעלה או מתקנים [וכו']:

פירוש הפסוקים 'מי האיש החפץ חיים' וגו' 'נצור לשונך' וגו'

ועל זה הזהיר דוד המלך עליו השלום באזהרה ואמר (תהלים לד יג-יד) 'מי האיש החפץ חיים אהב ימים לראות טוב, נצור לשונך מרע'. דלכאורה למה לו להציע זאת ההצעה שהציע בתחלה ואמר 'מי האיש החפץ חיים' [וגו']. אמנם כונת דוד המלך עליו השלום, לפי שבני אדם רבים ככלם אינם חוששים לשמר לשונם, ורב בני אדם אומרים מה קפידא יש בדברים בעלמא ומה פנים יש בדבר, על זה בא לעורר לבות בני אדם ולומר להם, עוררו ישנים מתרדמתכם, שאתם סומים בדבר הזה, שבשביל דבר זה אין אתם נדבקים בקדשה כראוי, וזהו המבדיל ביניכם לבין אלהיכם, ואמר להם דוד המלך עליו השלום, הרי אתם מבקשים ותפצים להתדבק בחיים הנצחיים וזרזים לקים כל המצוות, והלשון, אין איש שם על לבו מצדו לתקנו כראוי. לזאת אמר להם בלשון הזה 'מי האיש החפץ חיים', דהינו להתדבק ולהשיג חיים של קדשה בעולם הזה, ואהב ימים לראות טוב' בעולם הבא, ששם היא אריכות ימים וענג טוב (קידושין לט:), החפץ זה התקון הוא 'נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה', והטעם שהחיים שאתה רוצה להשיג הנה מינם תלוי בך, [כי] כשתשמר דבריך כראוי, החיים שאתה מוציא בקדשה יעוררו החיים העליונים שהם שרשיהם, ומצא מין את מינו ונעור, וזהו גרמת השגת הקדשה:

פירוש הפסוק 'סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו'

וכשתתקן את פיך תחלה, יכול אתה אחר כך לסור מרע לגמרי ולתקן השכינה הנקראת 'טוב', וזהו שאמר אחר כך (שם פסוק טו) 'סור מרע ועשה טוב', 'עשה' לשון ותקן, כמו 'יעש אלהים את הרקיע' (בראשית א ז), ו'טוב' היא השכינה, דהינו על ידי דבורך יכול אתה לתקן השכינה. וכשתעשה כך תוכל לעשות שלום למעלה ולמטה, וזהו שאמר (תהלים שם) 'בקש שלום ורדפהו':

כיון שעיונות אלו מצויים צריכים תמיד מוסר וגדרים

והנה העון הזה בעיונותינו הרבים מצוי בכל דור ודור ופרוצים בו העם, דברי שקר ומרמה אין קץ, ויש נודרים ואינם מקיימים, ושבועת שקר ושוא וכיוצא מינים ממנים שונים, וזה הענין צריך גדרים וסיגים ודברי מוסר ותוכחה, אולי ישמעו וישובו:

ראשי העם צריכים להזהיר את ישראל על זה בכל עת

וראשי העם שמורים לבני ישראל, הם הצריכים להזהירם על זה בכל עת, ויאמרו להם שזה פנים גדול בשכינה ומוסיף לה עכבה בגלות. לכן, כיון שהפרשה זאת באה על ענין נדרים ושבועות ודברי הפה, לכן קרא משה לראשי המטות והזהירם שיהיו מזהירים לבני ישראל על שמירת הפה כראוי. ואמר להם, תדעו שהשכינה נקראת 'דבר', והדבור שאדם מוציא מפיו תלוי בה ועושה בה רשם, אם לטובה מוסיף בה תקון וסיוע, ואם בהפך מתיש כחה חס ושלום:

וזהו שאמר זה הדבר, כלומר ענין הדבור שאני רוצה להזהירכם עליו תלוי בשכינה הנקראת 'דבר', וזהו זה הדבר, דעו שהשכינה

נקראת דבר, לכן השמרו מאד לנפשותיכם שלא תפגמו בדבר, שאם תפגמו בדבר הרי אתם עושים פנים בשכינה הנקראת דבר, לכן השמרו מאד בענין זה. וזה אני מזהירכם על דברים בטלים שהם פוגמים למעלה, ומכל שכן איש כי יזר נדר לה' או השבע שבעה, שעל ידי הנדר או השבועה שנדר או נשבע, בנה על ידי זה בנינים גדולים למעלה, לכן יזהר שלא יחל דברו, שאם חלל דברו הרי סתם, כל מה שבנה למעלה סתם אותו, כי הכל תלוי בידי האדם, על ידי פיו בונה ועל ידי פיו סותר, וכיון שהכל תלוי בו יזהר שלא יבנה ויסותר, ועל זה מסים ככל היצא מפיו יעשה, דהינו יבנה ו[לא] יסותר, וכיון שכן, יזהר וישמר עצמו ככל הראוי כדי שלא יפגם בשכינה:

מי שאינו שומר פיו מדיבורים אסורים תורתו נמאסת ותפלתו תועבה
אי נמי, למה אמר לא יחל דברו. בא לרמוז, דהנה האדם עוסק בתורה ומתפלל, ונודר נדרים ונשבע שבועות לקים מצוות ה', והנה אם אינו שומר עצמו בשוק במשא ובמתנו ובדבורו באמת ובאמונה, שוא שקד שומר, לחנם כל תורתו ותפלתו, דצריכה המנחה כלי טהור שבו תקרב לה', ואם הכלי שבו המנחה הוא טמא, שניהם נדחין, והכלי שבו מקריבים המנחה הוא הפה, ואם מטמאו בחוץ בדברים אשר לא טובים ומכל שכן דברי שקר ומרמה, בודאי תורתו נמאסת ותפלתו תועבה. נמצא דזה תלוי בזה, דאם אינו שומר פיו במלי דעלמא, אין לו רצוי לא בתורה ולא בתפלה, ואם שומר פיו מבחוץ, תורתו ותפלתו מקבלים ורצויים:

'איש כי יזר נדר' - בתורה ובתפילה

וזהו כונת הפסוק איש כי יזר נדר לה' או השבע שבעה, דהינו רצה לעשות בגדרים ושבועות סיג להיות עוסק בתורה ובתפלה, יזהר שלא יחל דברו, כלומר, דבורו בעלמא לא יעשנו חלין, שלא ימצא בפיו שקר ומרמה ודברים בטלים, שלא יהיה חסיד מבפנים ורשע מבחוץ, שאם עושה כן, תורתו ותפלתו בטלים ומבטלים, דזה תלוי בזה, אם אינו מטהר פיו מדברים אשר לא טובים, כל מה שיוציא לקדשה בטל ומבטל, דכבר נטמא פיו ולא נשארה בו קדשה. ולהכי מסים על זה הפסוק ככל היצא מפיו יעשה, דהינו, ככל היצא מפיו בעלמא, כך יעשה בקדשה, דהינו, אם דובר אמת וכל מעשהו באמת אז כל תורתו ותפלתו אמת, ואם לאו הכל בטל ומבטל:

פירוש הפסוק 'שומר פיו ולשונו שומר מצוות נפשו'

ואפשר שזו היא כונת שלמה המלך עליו השלום (משלי כא כג) 'שמר פיו ולשונו שמר מצוות נפשו', בא לרמוז על זה, דהרצפה שתתקבל תפלתו ותורתו צריך לשמר פיו מבחוץ, שאם טמא פיו, תפלתו ותורתו תועבה. והנה מצינו שהתפלה נקראת 'נפש' בגמרא (ברכות ה:), כמו שאמרו (שם) על 'טורף נפשו באפו' (איוב יח ד), שכל מי שאינו ממתיך לחברו לגמול תפלתו, טורפין לו תפלתו בפניו, שנאמר 'טורף נפשו באפו', ומ[ד] התפלה נקראת 'נפש' גם התורה תקרא 'נפש', דהכל דבר אחד, ולפי האמת הם שרואיים לקרא 'נפש', שהם נפש וחיי האדם. וזהו שאמר 'שמר פיו ולשונו', דהינו מי ששומר פיו ולשונו כראוי ואין בפיו שקר ולשון תרמית ואינו מדבר דברים בטלים, זה 'שמר מצוות נפשו', 'נפשו' היא תורתו ותפלתו, שומרה שלא תהיה נדחית, דזה תלוי בזה כאמור למעלה: (פיתוחי חותם פרשת מטות)

סוכה העשויה מחלונות

בגמ': נעץ ארבעה קונדיסין בארץ וסיכך על גבן רבי יעקב מכשיר וחכמים פוסלין (סוכה ד, ב).

בהרבה מקומות מצוי שעושים סוכה במרפסת סגורה, וחלונות המרפסת הם דפנות הסוכה. ודנו הפוסקים בגדרי הכשר סוכה כזו, שבזמן שהחלונות סגורים ועל ידי כך יש ג' דפנות כהלכתן ודאי הסוכה כשורה, אך בזמן שהחלונות פתוחים ועל ידי כך אין דפנות כשרות כהלכתן, לכאורה הסוכה פסולה, וכך נקטו רוב הפוסקים.

וכתבו הפוסקים לפי זה שאם בשבת או ביום טוב היו החלונות פתוחים אסור לסגור את החלונות ולהכשיר בכך את הסוכה, שכיון שהסוכה מקבלת הכשר על ידי פעולה זו של סגירת החלונות, הרי יש בזה משום איסור בונה בשבת ויום טוב ואסור לעשות כן (ראה מקראי קודש ח"א סי' י, שמירת שבת כהלכתה פכ"ד הערה קטו, ארחות רבינו ח"ב עמ' ריט, קובץ מבית לוי ב עמ' כג).

אמנם בשו"ת קנין תורה (ח"ג סי' צג) ובספר ידיו של משה (לר' משה פרישקו ראב"ד קושטא, אר"ח הל' סוכה סי' ד) כתבו לצדד שגם בזמן שהחלונות של הסוכה פתוחים אין הסוכה פסולה, ודווקא בזמן שאין ג' דפנות שלמות כיון שהמקום פרוץ לגמרי אז הסוכה פסולה, אבל כשיש דלת או חלון ומשקוף מהצדדים ככל פתחי וחלונות הבית הרי זה דופן גמור וגם כשהדלת והחלון פתוחים לא בטל שם מחיצה מהם כיון שכך הוא דרך דירת הבית שפותחים

את דלתותיו וסוגרים אותם, ומתקיים בזה תשבו כעין תדורו.

והביאו ראייה לדבר מדיני עירובין, שמבואר (עירובין ו:): שרשות הרבים אינה ניתרת על ידי עירוב אלא אם כן דלתותיה ננעלות בלילה או שהן ראויות לינעל (וראה אר"ח סי' שסד ס"ב), ועל ידי דלתות אלו נעשה המקום כחצר ויכולים לערב בו ואינו כרשות הרבים גם בזמן שהדלתות פתוחות, הרי שעצם מציאותם של הדלתות מועילה גם כשהם פתוחים, והוא הדין לענין סוכה שמציאותם של הדלתות והחלונות נחשבת למחיצה גם כשהם פתוחים.

אלא שכתב בספר ידיו של משה שיש לומר שאין להתיר מכח סברא זו אלא בסוכה שרובה מחיצות ויש בה חלון או דלת אחד שעל ידו בא הכשר הסוכה, שבה יש לומר שגם כשהחלון או הדלת פתוחים עדיין נחשב המקום למוקף מחיצות, כמו בעיר שנחשבת מוקפת מחיצות גם אם יש בה רחובות מפולשים שהם רשות הרבים ויש להם דלתות ננעלות. אבל סוכה שכולה עשויה חלונות וכולם פתוחים אין לה מחיצות כלל, והדבר דומה למה שאמרו חז"ל 'חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עביד', אין לו כלל בית אלא רק שערים וחלונות בלבד.

והמגיה בספר ידיו של משה כתב עוד לחלק בין דיני עירובין לדיני סוכה, על פי המבואר בסוגיותינו. שבסוגיותינו מבואר שאם נעץ ד' קונדיסין על שפת הגג ונתן על גביהן את הסכך, לדעת רב הונא בדעת רבנן הסוכה פסולה ואין אומרים גוד אסיק

מחיצתא לראות את מחיצות הבית כאילו הן עולות ומקיפות את הסוכה, וכן פסק בשולחן ערוך (אר"ח סי' תרל ס"ו) בדעה הראשונה. ואף שלענין שבת ודאי יהיו מחיצות כאלו מחיצות שאומרים בזה גוד אסיק, מכל מקום לענין סוכה צריך מחיצות ממש ואין מועיל גוד אסיק במקום שאין מחיצות ניכרות.

ואם כן הוא הדין לענין דלתות ננעלות, שיש לומר שדווקא לענין שבת נחשבות הן למחיצות, אבל לענין סוכה צריך מחיצות ניכרות ואין די בחלונות או דלתות פתוחים היכולים להיסגר. ולכן כתב למעשה שאין להכשיר סוכה העשויה מחלונות בזמן שהחלונות פתוחים, וגם בשו"ת קנין תורה (ח"ו סי' מא) מסיק שכיון שלא נזכר בפוסקים ענין דלתות פתוחות עדיף להחמיר ולא לסמוך על דלתות וחלונות פתוחים.

קידוש לבנה בליל שבת

בגמ': מעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה טפחים (סוכה ה, א).

מנהג קדום היה בימי הראשונים שלא לקדש את הלבנה בלילי שבתות וימים טובים, ואם חל יום טוב במוצאי שבת לא היו מקדשים בו את הלבנה. ודנו הראשונים בטעמו של מנהג זה.

בשו"ת הרשב"א (ח"ד סי' מח) הביא השואל שמצא להר"ר משה מקוצי שכתב שאין מברכין ברכת הלבנה בלילי שבת, דשמא יש תחומין למעלה מעשרה, והוי כמקבל פני רבו למעלה מעשרה. ונשאל הרשב"א מהי דעתו ומה הוא אומר בענין זה. והשיב הרשב"א שלא ידע מה ענין זה של תחומין לענין ברכת הלבנה, שהרי בלאו הכי אין המברך ברכת הלבנה מגיע עד מקומה של הלבנה, ואם אין קבלת פני הלבנה נחשבת לקבלת פנים אלא אם כן מגיעים עד אליה בסמוך לה, אף בחול אין לברך ברכת הלבנה כיון שאין המברך קופץ עד מקומה של הלבנה. ואם אין הכוונה לקבלת פני הלבנה אלא לקבלת פני השכינה, וכמבואר בסנהדרין (מב.), הרי אין שייך לומר בזה שיוצאים מחוץ לתחום כדי לקבל פני השכינה, כיון שמקומו יתברך אינו למעלה מעשרה ולא למעלה מהתחומין שהוא למעלה מכל זה עילוי רב. ושוב

שחציצה שאין מקפידים עליה אינה חוצצת כתב רש"י (ד"ה אין, ובשבת נז. ד"ה הא נמי) שהוא כיון שבאופן זה החציצה בטילה לגבי גופו.

וכתב בשו"ע (יו"ד סי' קצח ס"י) שתחבושת ואיספלנית שעל הפצע הרי הם חוצצים, שאף על פי שעכשיו אינו מקפיד על מה שהם על בשרו ואדרבה רוצה הוא בכך, מכל מקום כיון שכשיתרפא הפצע יקפיד להסיר את התחבושת הרי זו חציצה שמקפיד עליה. אבל חציצה שאין מסירים אותה לעולם ואינו מקפיד עליה אינה חוצצת, וכן כתבו הפוסקים לענין סתימה בשיניים כשהיא סתימה קבועה שאין מסירים אותה, שכיון שרוצים בהשאתה שם וודאי אין מקפידים על הימצאה שם, הרי זו חציצה במיעוט שאינו מקפיד ואינה חוצצת (מהרש"ם ח"א סי' עט ועוד הרבה אחרונים).

ודנו הפוסקים בדין סתימה זמנית, שרגילים לעשות בזמן טיפול שורש מתמשך שעלול להימשך גם כחצי שנה, ובין טיפול לטיפול סותם הרופא את החור שבשן בסתימה זמנית כדי שלא תכנס שמה הרוח או שאר דברים שגורמים כאב וצער לחולה, ובמהלך טיפול זה עוסק הרופא בייבוש או בריפוי העורק שבשורש השן ולצורך כך הוא מסיר את הסתימה הזמנית שבשן ורק בסוף הטיפול מחליף הרופא את הסתימה הזמנית בסתימה קבועה. ודנו הפוסקים אם סתימה כזו נחשבת לחציצה כיון שאינה נשארת לעולם או לאו.

רש"י בסוגייתו כתב הטעם שחציצה שאינו מקפיד עליה אינה חוצצת, שהוא הואיל ואין סופו ליטלה משם ולכן בטלה היא לגבי גופו. ואם כן לכאורה סתימה כזו כיון שעתידיים ליטלה ממקומה אינה בטלה לגבי גופו והרי היא חוצצת. ובאמת דעת החזון איש היא שסתימה זמנית נחשבת לחציצה (ראה מכתבי הגר"ג קרליץ והגר"ח קנייבסקי בסוף ספר מראה כהן).

אך בשו"ת חלקת יעקב (יו"ד סימן קה) כתב לדון שגם סתימה זמנית אינה חציצה, שעד כאן לא אמרו הפוסקים שחציצה שעתיד ליטלה ממקומה אינה בטלה לגבי גופו וחוצצת, אלא בחציצה כזו שבבא הזמן יקפיד ליטלה מגופו, כמו באיספלנית ותחבושת שאחר שיתרפא הפצע יקפיד

ולמעשה פסק הרמ"א (או"ח סי' תכו ס"ב) בשם המהר"ל שאין מקדשים את הלבנה ביום טוב, וכתב במשנה ברורה (ס"ק יב) שהרבה טעמים נאמרו בזה על פי הקבלה, ושכל מקום כתבו הפוסקים שאם היום האחרון לקידוש הלבנה הוא שבת או יום טוב ואם לא יקדשו היום יעבור הזמן, מותר לקדש גם בשבת ויום טוב. (וראה עוד לקט יושר ח"א עמ' סט ענין א, שו"ת כנסת הגדולה סי' יג, שו"ת שבות יעקב ח"א סי' יב וח"ג סי' לא, שו"ת רב פעלים ח"ב או"ח סי' לח, שו"ת בצל החכמה ח"ב סי' לו ועוד). אמנם בשו"ת השיב משה (סי' יד) כתב שבשעת הדחק יכולים לקדש הלבנה בליל ט"ז לחודש, וראה גם שו"ת אבני צדק (או"ח סי' מז) מה שכתב להצדיק דברי זקינו בעל השיב משה בזה.

דין חציצה בסתימה זמנית

בגמ': דבר תורה רובו ומקפיד עליו חוצץ ושיאינו מקפיד עליו אינו חוצץ (סוכה ו, ב). בסוגייתו נתבארה הלכה למשה מסיני בדיני חציצה, שאם יש לאדם חציצה על גופו ברוב גופו והוא מקפיד על חציצה זו הרי החציצה חוצצת מן התורה. ומבואר עוד שגזרו חז"ל על חציצה שמקפיד עליה גם אם היא במיעוט גופו ועל חציצה ברוב גופו גם אם אינו מקפיד עליה. ובטעם הדבר

כתב הרשב"א שחיפש בספר המצוות של הר"מ מקוצי ולא מצא שם ענין זה, וכתב שאפשר שמי שקיצר את ספר המצוות כתב כן מדעתו.

וגם בשו"ת הרדב"ז (ח"ד סי' קלג) הביא טעם זה שאין לקדש הלבנה בליל שבת כיון שהרי הוא כהולך חוץ לתחום, וכתב שטעם זה חלוש מאוד, וביאר שם טעם אחר למה שאין מקדשים הלבנה בליל שבת.

ובספר המנהגים לרבי אייזיק טירנא (הגהות המנהגים עמוד קי) כתב שמורו קידש הלבנה בליל יו"כ ואמר שעושה כן כדי שאם יהיו המצוות והעונות שקולים תהא מצוה זו מכרעת לכף זכות. והביא מכתבי מהר"ם שכתב שם שמהר"ש קידש הלבנה פעם אחת בליל שבת, ואמרו לו שהעולם נהגו לחוש בזה משום איסור תחומין, והיה השר משחק בטעמם, ואחר כך מצא הגדול ז"ל טעם זה בספר אגודה, ואמר הגדול ז"ל שאע"פ שטעם זה דחוק מ"מ אין לדחות את דברי האגודה.

אמנם בדברי המהר"ל (מנהגים שבועות אות ז) מבואר שהחזיק במנהג זה שלא לקדש את הלבנה בלילי שבתות והחזיק גם מהטעם הזה של קבלת פני השכינה למעלה מעשרה, (ובכמה כת"י מתבאר שה"ר משה יפה אמר טעם זה לפני המהר"ל והסכים עמו). ובשו"ת מהר"ל החדשות (סי' מז) מבואר הטעם שלא סבר המהר"ל מקושית הרשב"א שהקשה שמקומו יתברך אינו למעלה מעשרה, שהוא על פי המבואר בסוגייתו שמעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה טפחים, ואם כן נמצא שבאמת כדי להקביל פני השכינה צריך לצאת במחשבה למעלה מעשרה טפחים והרי זו יציאה מחוץ לתחום. וכן הביא בשו"ת הב"ח (ישנות סי' פ), וביאר שכיון שצריך אדם לראות את עצמו כאילו יצא לקראת רבו לקבל פניו, ומטעם זה צריך לצאת בשעת קידוש לבנה לחוץ ולא לעמוד אפילו תחת הגג אלא ברחוב לקבל פני השכינה כדין היוצא להקביל פני רבו שיוצא מדרשתו לגמרי להקביל פניו, ובמחשבה זו מעלים עליו אם יהא מקדש הלבנה בליל שבת או בליל יום טוב כאילו יצא חוץ לתחום להקביל פני השכינה. וסיים הב"ח וכתב שכל זה אינו אלא קפידא בעלמא חריזות יתירא לכתחילה (וראה גם ב"ח סי' תכו ס"א).

עשיית סוכה וציצית על ידי נשים וקטנים

בגמ': תנו רבנן גב"ר סוכת גוים, סוכת נשים, סוכת בהמה, סוכת כותים, סוכה מכל מקום כשרה, ובלבד שתהא מסוככת כהלכתה (סוכה ה, ב).

נחלקו הראשונים בדין ציצית שנעשו על ידי נשים. דעת רוב הפוסקים היא שנשים כשרות לעשות ציצית ואין שום פסול בעשיית הציצית על ידן, ואין אומרים שכיון שאין מחויבות בלבישת ציצית אינן בתורת עשיית הציצית (תוס' מנחות מב. ד"ה מנין וגיטין מה: ד"ה כל, רא"ש מנחות פ"ד ס' יג וגיטין פ"ד ס' מו, סמ"ג עשין כו, וכן פסק בשו"ע אור"ח ס' יד ס"א). אך דעת מהר"ם היא שנשים אינן בתורת עשיית ציצית כיון שאין חייבות בלבישתן (מרדכי הלכות קטנות ס' תקמט, הגהות מיימוניות ציצית פ"א אות ט). וכתב המרדכי (שם) שהמנהג שנשים עושות ציצית, ובהגהות מיימוניות (שם) הביא שכך הורה רבינו יהודה לאשתו שתעשה לו ציצית, אך כתב שם שהיה מעשה שרבינו תם פסל ציצית שעשו אותם נשים, ודעתו כדעת מהר"ם שציצית שנעשו על ידי נשים פסולות.

לרבינו תם טעם הפסול בציצית שנעשו על ידי נשים הוא שאינן בתורת ציצית היות ואינן חייבות בציצית, ולדעת מהר"ם טעם הפסול הוא משום שנאמר (במדבר טו לח) בני ישראל וכו' ועשו, ומפסוק זה נתמעטו נשים מעשיית ציצית. ומהר"א (אור"ח שם) כתב שיש לעשות כן לכתחילה שלא יעשו הנשים את הציצית. וכתב במשנה ברורה (שם ס"ק ד וביאור הלכה שם ד"ה להצריך) שהוא הדין שאין לעשות ציצית לגדול על ידי קטן פחות מבן י"ג שנים כיון שאינו מחויב בדבר ואינו בתורת עשיית ציצית, אך הביא שבארצות החיים כתב שקטן כשר לעשיית ציצית לכל הדעות, ולא פסלו אלא נשים ואין הפסול בהם מחמת מה שאינן חייבות בלבישת ציצית אלא משום שנאמר (במדבר טו לח) בני ישראל וכו' ועשו, וכדעת מהר"ם ושלא כדעת רבינו תם, ולכן אין למעט אלא נשים ולא קטנים. הראשונים מקשים על שיטת רבינו תם ומהר"ם מהאמור בסוגייתנו שסוכת נשים

מפני הגנבים על ידי מחיצותיה של החצר, אבל אם עושים את הסוכה ברשות הרבים צריכים לעשותה שלמה במחיצותיה ואם לא עשוהו כן וגנבים יכולים לגנוב ממנה דברים אין הסוכה כשרה.

הרמ"א בתשובתו חולק על אותו חכם והכשיר את הסוכה לכתחילה, וכתב שדבריו של הפוסל בטלים ומבוטלים לא שרירין ולא קיימין, ומעולם לא עלה על דעת המרדכי והגהות לפסול סוכה שגנבים יכולין לגנוב ממנה, ולא היתה כוונתם אלא לסוכה כזו שהאדם מתירא בעצמו לישון בה מפני הגנבים וסוכה כזו שאינה ראויה לשינה פסולה גם לאכילה, אבל סוכה שאין מתיראים לישון בה בלילה, ואת כל הכלים היקרים מפנים בלילה לתוך הבית ואין חוששים מפני הגנבים, אין לחוש בזה למה שהגנבים יכולים לגנוב דברים מתוך הסוכה, כיון שאין הדבר תלוי ביכולת הגנבים לגנוב אלא ביכולת בעל הבית לישון בסוכה בלי פחד.

והוכיח כן הרמ"א מהמבואר בסוגייתנו שאם סיכך על גבי פסי ביראות הסוכה כשרה, ופסי ביראות הם מחיצות שמעמידים אותם באמצע רשות הרבים סביב באר המים שממנה שותים העולים לרגל (ראה עירובין כא.), ומקום זה ודאי אינו שמור מפני הגנבים. הרי לנו שגם מקום שאינו שמור מפני הגנבים יכולים לעשות בו סוכה כשרה (וע"ע שו"ת שואל ומשיב מהדו"ד ח"א ס' כט).

להסיר את התחבושת, ולכן כבר עכשיו אינם בטלים לגבי גופו וחוצצים הם. אבל בסתימה שבפה אף שעתידים להסירה, מכל מקום בעל הסתימה אינו מקפיד בשום זמן להסירה, ומצידי לא איכפת לו שסתימה זו תישאר בקביעות בשיניו, ורק הרופא צריך להסירה לצורך הטיפול בשורש, נמצא שלעולם אין בעל החציצה עתיד להקפיד בחציצה זו ולכן אינה חוצצת (וראה עוד שו"ת שואל ומשיב תנינא ח"ג ס' קה, שיעורי שבט הלוי עמ' שלו, שו"ת בית שלמה ח"ב ס' יב, שו"ת אגרות משה יו"ד ח"א ס' צז שכתבו לדון מטעמים אחרים שאין בדבר משום חציצה).

סוכה במקום שיכולים גנבים לגנוב משם כלים – האם כשרה

בגמ': ואמר רבא סיכך על גבי פסי ביראות כשרה (סוכה ז, ב).

בשו"ת הרמ"א (ס' כט) מביא שרב אחד עשה את סוכתו ברחוב היהודים שהרבה יהודים עוברים בו וחצירות פתוחות לתוכו, וגם הסוכה לא היתה בנויה עם ד' דפנות שלמות אלא היו חללים בין הדפנות שדרכם היו יכולים העוברים והשבים להכניס ידם לתוך הסוכה ולהוציאה עם דברים גנובים מתוכה. ודעת חכם אחד היתה שהסוכה פסולה, כיון שסוכה העשויה ברשות הרבים באופן שיכולים לגנוב ממנה דברים אין יכולים לקיים בה מצות ישיבת סוכה.

ויסוד דבריו הוא על פי מה שכתב מהר"ל (מנהגים הל' סוכות אות ד) בשם המרדכי שיעשה את הסוכה במקום שיוכל להיות תדיר שם, הן לאכול שם הן ללון שם, ולא יעשה במקום טינפות וסירחון או במקום סכנת ליסטים וגנבים שאז אפילו ידי חובת אכילת סוכה לא יצא מכיון שאינו יכול ללון שם (והובא ברמ"א אור"ח ס' תרמ ס"ד).

והבין אותו חכם שהוא הדין לעושה סוכתו באמצע הרחוב שהוא מקום שאינו משתמר מפני הגנבים אין סוכה זו כשרה גם לאכילה, ובכל המקומות שמבואר בגמרא שסוכה כשרה גם בב' דפנות שלמות ושלישית טפה היינו דווקא כשעושים את הסוכה בתוך החצר והיא משתמרת

חילקו בזה הפוסקים בין מקום שיש בין ענף לענף ג' טפחים למקום שאין בין ענף לענף ג' טפחים, ומבואר שגם אם אין בין ענף לענף ג' טפחים הסוכה שלמטה כשרה, ואין אומרים מחמת דין לבד לראות כאילו כל ענפי האילן סכך אחד גדול הם ותיפסל הסוכה שלמטה משום סוכה שתחת הסוכה או משום סוכה שתחת סכך פסול.

ובטעם הדבר שאין אומרים לבד בענפי אילן ובחבלי כביסה, כתבו הפוסקים בכמה אופנים. יש שכתבו שדין לבד אין בכוחו לפסול אלא כשיש סכך פסול כשיעור אלא שאין חלקיו סמוכים זה לזה, ובזה יכול דין לבד להחשיב את כל חלקי הסכך הפסול כאילו הם סמוכים זה לזה ואין אור ביניהם. אבל במקום שחסר בשיעור הסכך הפסול, כגון בחבלים וענפי אילן שאין בין כולם כשיעור סכך כיון שחמתו מרובה מצילתו, ואין בו שיעור סכך פסול בארבעה טפחים, בזה לא יועיל דין לבד להפוך האויר לסכך פסול להשלים לשיעור, שדין לבד לא נאמר אלא לעשות האויר כמי שאינו ולא לעשותו כאילו הוא סכך פסול (קובץ בית אהרן וישראל א-ב עמ' נה-נח, נעם כרך כד שם בדברי המשיג).

ויש שכתבו שאין לומר דין סכך פסול וסוכה שתחת הסוכה אלא בדבר שניתן לשם סכך, אבל חבלי כביסה ואילנות שלא נועדו לשם סכך הרי גם דין לבד לא יועיל לדונם כסכך פסול וכסוכה שתחת הסוכה (הגר"י פלקסר שם, והסכים לזה בשו"ת מנחת שלמה חלק א סימן צא אות יט).

הרי אין לומר כאן דין לבד להחשיב כל החבלים כג אחד ואינם פוסלים, אך לדעת הסוברים שאומרים לבד אף להחמיר הרי יש לדון את החבלים כג אחד מדין לבד, ועל ידי כך תיפסל הסוכה שלמטה.

ובאמת לענין דומה לזה כתבו הפוסקים להחמיר, והוא בגג רעפים שהורידו את הרעפים ונשארו העצים הדקים שעליהם מניחים את הרעפים, ועל העצים הדקים הללו הגיח את הסכך, וכתב בביכורי יעקב (ס' תרכ"ז ס"ק ח) שראוי לחוש לדעת הסוברים שאומרים לבד להחמיר, ולכן אם יש בין עץ לעץ פחות מג' טפחים הסוכה פסולה כיון שהעצים הללו פסולים לסכך כיון שלא נעשו לשם סוכה. וכן כתב במשנה ברורה (שם ס"ק יז) שראוי להחמיר בזה כדי לצאת ידי כל הספקות.

ולפי זה כתבו האחרונים שלכאורה גם בחבלי כביסה יש להחמיר שאם אין בין חבל לחבל ג' טפחים הרי הם כסכך פסול מדין לבד, והסוכה פסולה הן משום סכך פסול והן משום סוכה שתחת הסוכה.

אך הגר"י פלקסר (שערי יצחק ח"ט, נועם כרך כ עמ' צה-ק, וכרך כד עמ' נט-עא) כתב להוכיח מסוגייתנו שאין לפסול סוכה שתחת חבלי כביסה, שהרי בסוגייתנו מבואר שסוכה שתחת האילן אם חמתו של האילן מרובה מצילתו הרי הסוכה שלמטה כשרה, ולדעת הרבה ראשונים (ראה טור ושו"ע ס' תרכ"ז ס"א) הסוכה כשרה גם בלי שיערבבו את ענפי האילן עם הסכך. ולא

כשרה, הרי שגשגים כשרות לעשות סוכה אף שאין חייבות בשיבת סוכה, ומכאן שאין צריך שתיעשה המצוה על ידי מי שהוא חייב בה (תוס' רא"ש גיטין שם, שו"ת הרשב"א ח"ג ס' רנט). ובשלמא לפי טעמו של מהר"ם שפסל נשים בציצית מהפסוק שנאמר בפרשת ציצית, שפיר אין פסול זה שייך אלא בציצית ולא בשאר מצוות ולכן נשים כשרות לכתחילה לעשיית סוכה, אך לפי טעמו של רבינו תם אין נשים כשרות לשום מצוה שהם פטורות ממנה, ואם כן דין הוא שגם לעשיית סוכה יהיו פסולות (ראה ביאור הלכה שם).

ויש מהאחרונים שכתבו ליישב דעת רבינו תם, שלא דיבר אלא בעשיית ציצית וכדומה שהמצוה היא בעשיה עצמה, אבל בסוכה שאין מעשה מצוה בעשייתה אלא כקציצת האילן שהמצוה היא להביא לידי כך שתהיה לו סוכה אבל אין מצוה בעשיה עצמה, ולכן אין לפסול נשים בעשיה זו, כיון שגם כשגשגים עושות את הסוכה סוף סוף הסוכה קיימת ויש לו סוכה (וראה שו"ת אגרות משה או"ח ח"ה ס' מ אות ג). ולמעשה כתב באגרות משה שאשה כשרה לסכך את הסוכה אף לכתחילה, ושלא כדברי הבכורי יעקב (ס' תרלה ס"ק ב) שכתב שלכתחילה לא יסככו על ידי נשים.

סוכה תחת חבלי כביסה

בגמ': תנו רבנן בסכת תשבו ולא בסוכה שתחת הסוכה ולא בסוכה שתחת האילן ולא בסוכה שבתוך הבית (סוכה ט, ב).

בסוגייתנו למדו ממה שנאמר (ויקרא כג מב) בסכת, שמשמעותו סוכה אחת בלבד, שמכאן שסוכה תחת הסוכה פסולה. וכן מבואר שבמקום שסכך פסול מצטרף עם סכך כשר הסוכה פסולה. ודגו הפוסקים לפי זה בדין סוכה העשויה תחת חבלי כביסה המתוחים מעליה, שיש מקום לומר שאם אין בין חבל לחבל ג' טפחים דנים כל החבלים כסכך אחד גדול מדין לבד שכל פחות מג' כלבוד הוא, והרי כאן סכך אחד גדול והרי זה כסוכה תחת הסוכה וכסוכה תחת סכך פסול. ובשלמא לדעת הסוברים שאין אומרים לבד אלא להתיר ולא להחמיר (ראה רא"ש סוכה פ"א ס' לג, טור או"ח ס' תרלב, רמ"א י"ד ס' שעא ס"ד ועוד),

הגאון רבי משה שטרן זצ"ל אבד"ק דעברצין מח"ס באר משה ב' אב תשנ"ז

אינני רוצה להזכיר בע"פ ההיפך. למחרת בבוקר היה רעש גדול בבית הכנסת, כי אחד מהשומעים דרשתו בא וסיפר שבאותו הלילה היה חולם חלום שעומד לפני ב"ד של מעלה, ויצא דינו לחיוב. התחיל להתחנן לפני ב"ד שעדיין לא הגיע לשיבה, ושאל: למה יקנס בדין קשה. השיבו לו, ששח שיחה בטילה בתוך התפלה ולא ענה אמן ואיש"ר. השיב לפני הב"ד של מעלה, שלא ידע מחומר האיסור. אז התרגו עליו אחד מיושבי הבית דין: איך אתה אומר דבר כזה, והלא הרב דומ"צ שלכם (והוא כ"ק אאמ"ר זצ"ל הי"ד) בשבת זו דרש מענין זה ובשם מהרמ"ק זצ"ל, והוא אמר שהשותק בביהכ"נ ועונה אמן ואיש"ר זוכה לשיבה טובה, ומכלל לאו אתה שומע הן, ואתה בעצמך היית אצל אותה דרשה, ואיך אתה אומר שלא ידעת מחומר הענין. אז הבטיח את הבית דין של מעלה שילך ויודיע כל בני הקהלה מכל מה שנעשה עמו, ויזהרו מכאן ואילך בדברי הרב הדומ"צ, אז יצא נקי מלפני הבית דין של מעלה, והיה לחרדת אלקים.

(שו"ת 'באר משה' סי' קט סק"א)

הגאון רבי משה שטרן נולד בשנת תרע"ד לאביו רבי אברהם בסלובקיה למשפחת רבנים.

למד בישיבת פרשבורג, ובגיל צעיר מונה לדיין בעיר הגדולה דברצין שבהונגריה.

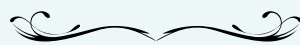
בשנת תש"י עבר לארגנטינה ושימש כרב בבואנוס איירס, ואחרי שלוש שנים מונה לרב קהילת 'חתם סופר' בניו יורק. נחשב לאחד מגדולי הפוסקים בארה"ב. נסתלק לישיבה של מעלה בב' מנחם אב שנת תשנ"ז.

חיבר ספרים רבים, ונודע בעיקר על שם ספר השו"ת שלו 'באר משה' בן שבעת החלקים.

הבטיח לבית דין של מעלה

אספר מעשה נורא שאני בעצמי הייתי עד רואה, ועדיין ארכבותי דא לדא נוקשות בהעלותי על לבי.

פעם דרש כ"ק אאמ"ר, דרשה גדולה בשבת קודש בענין ענית אמן ואמן יהא שמיה רבא, ובתוך הדרשה הזכיר מליצת רבינו מהרמ"ק זצוק"ל שהראשי תיבות ממילין: 'שתיקה יפה בשעת התפלה', הן אותיות 'שיבה', שמי שנוהר בדבר ועונה אמן ואיש"ר זוכה לשיבה טובה. ואמר: 'מכלל לאו אתה שומע הן, אבל

- ווארט יומי • סיפור
- יומי • הלכה יומית
- אור החיים הקי יומי
- פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף
- יומי • זיכרון לצדיק

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

ככה מתחילים את היום!
שירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

הגאון הקדוש רבי שמשון מאוסטרופולי הי"ד בעל דן ידן ועוד, ג' אב ש"ס

כך היה משה רבינו משכן שלום בין ישראל לשמים

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל (א, א). מפרש רש"י, ש"הדברים" הללו "הן דברי תוכחות, ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן".

הגה"ק רבי שמשון מאוסטרופולי הי"ד, נרצח על קידוש השם ב-ג' באב בשנת ת"ח. יום פטירתו חל בדרך כלל בשבוע שבו קוראים את פרשת דברים. הוא אמר רעיון נפלא בענין תוכחתו של משה:

משל למה הדבר דומה, למלך שאשתו חטאה וגירש אותה מהארמון. גירוש המלכה עורר רעש גדול אצל כל השרים, ויועצו ואהובו של המלך ביקש רשות להיכנס אליו. נענה המלך, והלה החל לגלגל עימו שיחה. דיברו על הא ועל דא, עד שהגיעו לאותו ענין, והמלך סיפר לו מה עשתה המלכה. אמר לו אהובי: "דבר קטן עשתה המלכה, נשים אחרות מצערות את בעליהן פי כמה וכמה! עליך לשמוח בחלקך".

התרצה המלך ואמר: "הבה נראה אם מתחרטת היא על המעשה שעשתה, אם כן - אחזירה לארמון".

הלך אותו יועץ למלכה ואמר לה: "מה עשית למלך? הן אפילו אינך יודעת כמה גדול הוא, וכמה רבה תבונתו. את רואה אותו בתוך הבית, ומחשיבה אותו כאחד האדם, אך מכל קצות תבל באים כדי לשמוע את חכמתו ולראות את הנהגת מלכותו. חטא קטן שאת עושה כלפיו נחשב לעוון גדול!".

קיבלה המלכה את הדברים ובאה אל המלך. נפלה לרגליו והתחננה לסליחתו.

המלך, שראה את צערה - סלח, ושב השלום לשרור בארמון. למלך אמר היועץ שהמלכה לא עשתה אלא חטא קטן, ואילו למלכה אמר שחטאה גדול.

כך היה משה רבינו משכן שלום בין ישראל לשמים - את עם ישראל הוכיח שעשו חטאים גדולים, ואילו לפני הקב"ה אמר עליהם דברי סגוריה, שעוונם אינו כה גדול ושימחל להם.

(דורש ציון)

הגאון הקדוש רבי שמשון מאוסטרופולי - רב בפודוליא. נהרג על קדוש השם בגזירת ת"ח.

כאשר צרו הקוזקים על נעיר פולנאה, היה בה הרב ר"ש ועמו כשלש מאות יהודים. בידעם כי יפלו בידי הערלים וסופם למות, לבשו תכריכים, התעטפו בטלית, הניחו תפילין, ונאספו בביהכ"נ להתפלל וחנו עד שבאו הרוצחים והרגום, וכולם מתו על קדוש השם.

ר"ש היה מקובל מפורסם. אומרים עליו שהיה לו מגיד כמו מהר"י קארו. חובר פירוש לספר קרנים בשם דן ידן, ובסופו לקוטים מכתבי המפרש בשם לקוטי שושנים.

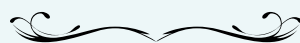
הקב"ה מניח תפילין כשישראל עושים רצונו

איתא בגמרא: 'כשישראל שרויים בצער שכינה מה אומרת קלני מראשי קלני מזרועי' והוא תמוה קשה להולמו.

ואמר הגאון הנ"ל (ר' שמשון) בדרך משל, אם יש לאדם בן נחמד הוא מפליא אותו במאד, אבל אחר כך אם הבן הנ"ל הוא סני שומעני, ר"ל מעשיו מקולקלים, בודאי האב אינו מפליא אותו. והנמשל היא כך: כי ישראל המה אהובים לה', והקב"ה משבח אותם, כי גמרא ערוכה היא (ברכות ו.), מנין שהקב"ה מניח תפילין, שנאמר (דברים לג ב) 'נשבע ה' בזרוע עוזו', אין זרוע אלא תפילין. ופרץ הגמרא תפילין דמרי עלמא מה כתיבי בהו, ומשני, הקב"ה משבח בשבחן של ישראל, היינו, 'מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ' (דברי הימים א' יז כא), וכו'.

ונמצא אימתי הקב"ה מניח תפילין, בזמן שישראל טובים, הוא משבח בשבחן, אבל בזמן שישראל מעשיהם מקולקלין, אינו משבח בשבחן, ואינו מניח תפילין, ולזה אמר כביכול: 'קלני מראשי, קלני מזרועי', רצה לומר, איני מניח תפילין, וקל על ראשו, וקל על זרועו, ודו"ק היטב.

(קהלת משה א, טו)

הרה"ק רבי בן ציון הלבדשטאם מבאבוב זי"ע הי"ד בעל "קדושת ציון" ד' אב תש"א

הרה"ח ר' אהרן בארבער ז"ל בראותו אותם, רצה לקום ולגרשם משם, אולם ה'קדושת ציון' רמז לו שלא יעשה כלום, והנערים קיבלו קוגעל ואכלו את זה בתיאבון, ואח"כ עזבו את ביהמ"ד. במוצאי שבת קודש, באו הנערים עם הוריהם ועוד אחד מחבריהם, וביקשו להכנס אל הקודש פנימה אל הרה"ק. העבירו הגבאים בקשתם והרה"ק ציוה להכניסם. ויהי בהכנסם התחיל הגדול שבהם להתייפח ולבכות שהוא שקוע עמוק ומלא בחטאים ואינו מרגיש טעם בחייו, והוא אמר שהוא וחבריו שקועים פה בקשאנוב, שאינם יכולים לצאת ממנו, וביקשו שיקחו אותם לבאבוב ויחזירו אותם בתשובה.

שלחם הרה"ק זיע"א כל אחד בפני עצמו לבית חסידים אחר בעיר אחרת וציוה לצרף

להם מי שילמד עימם, ולבסוף גדלו בתורה ויר"ש.

(ספיר ויהלום פר' לך לך ע"ח - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א) כאשר נמצא בכפר קמינקא איכר נוצרי הרוג, טפלו הגויים עלילה על יהודי מקומי בשם בלר שניהל את הפונדק, כי רצה את האיכר אחרי שהסתכסך עמו. הוא נעצר והיה צפוי למשפט קשה, גם שאר היהודים בסביבה שרויים היו בסכנה מפני נקמת הגויים, והם חששו מפני העתיד.

נסע בנו של החשוד לרבינו ותינה לפניו את צרת אביו, בהוסיפו כי לדעתו, רצה את האיכר אחד משלושת שונאיו הידועים בקמינקא, אשר זה כמה ארבו לנפשו. זרזו הרבי לשוב מהרה בטרם יביאו את גופת ההרוג לקבורה, ולהשתדל בכל המאמצים האפשריים להשיג את הסכמת השוררה לבצע מיסדר זיהוי מיוחד. יעבירו לפני ההרוג את אביו החשוד ושלושת יריביו הידועים בכפר, וכל אחד יתבקש ללחוץ את יד הנרצח, אחרי שיזהירו כי רק החף מפשע, יוציא את ידו מיד המת בשלום.

עשה הבן כדברי הרבי כשהוא מגייס לעזרתו אנשים בעלי השפעה, מששמעו השופטים כי הרעיון הוא של הרבי הנערץ מבאבוב ששמעו הגיע גם אליהם, נעתרו לבקשה. ראשון ניגש היהודי החשוד, לחץ בביטחה את ידו של הבר מינן, והרפה ממנה ללא תקלה. אחריו ניגש אחד היריבים, ועשה כמוהו. כשהגיע תור חברו לגשת אל ההרוג וללחוץ ידו, פרץ בזעקה היסטורית מרוב פחד שעתה ינקום בו המת, והודה על אתר כי ידיו המה מגואלות בדמו, בעוד היהודי קרבן שווא לעלילת דם שפלה.

מיד נתנהו באזיקים, וליהודי המסכן נקרא דרור. נשתוממו הכל מחכמתו של הרבי, אשר יעץ לפענח את תעלומת הרצח, ולגולל סכנה חמורה מעל ראש יהודי תם ונקי. סיפור זה שהתרחש בקיץ תרפ"ט, התפרסם בכל עיתוני התקופה, גם של אומות העולם.

אוצר פניני החסידות

רבינו נולד בי אייר תרל"ד בעיר בוקובסק לאביו הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זיע"א. מאחר שהילדים שנולדו לאביו לפניו, לא האריכו ימים, הורה סב אביו הדברי חיים זיע"א שהוא היה נינו הגדול, לקוראו בן ציון כסגולה לאריכות ימים, על פי דברי החיד"א ב"שם הגדולים".

בשנת תרס"ה בהיותו בגיל שלושים ואחת, הסתלק אביו לעולם שכולו טוב, והעדה היתומה הכתירתו לממלא מקום אביו. שלושים וחמש שנים נהג נשיאותו ברמה, בצילו הסתופפו רבנים, חסידים, אנשי מעשה, והמוני יהודים שחפצו לזכות בברכותיו הקדושות.

פעל גדולות ונצורות בענייני הכלל, עשה רבות למען ייסוד אגודת ישראל וביסוסה.

קירב במיוחד את צעירי הצאן, ועודדס לעסוק בתורה באומרו, "איזהו חסיד, כל שעוסק בתורה". ייסד עבורם עשרות שטיבלך וישיבות קדושות, שעמדו כתרס בפני הפורענות בקרב יהדות גליציה, בהם למדו אלפי תלמידים.

כבש לבבות בניגוניו מלאי הרגש. כבר בגיל שש הלחין את ניגוניו המפורסם על הפסוק (משלי א טו) 'בני אל תלך בדרך אתם מנע רגלך מנתיבתם', על פיו פעל כל ימי חייו, עד שאמרו כי זכה להחזיר מאות ואלפים בתשובה בתקופה קשה ברוחניות, שכמעט 'אין בית אשר אין שם מת', כאשר רוחות סערה של השכלה ופריקת עול עושות שמות בכרם בית ה'.

בינקותו, בירכו הדברי חיים ש"יגדל חכם מחוכם", ואכן נודע שמו בשערים בפקחותו הנדירה כ"חכימא דיהודא".

בהיותו בן ששים ושמונה שנים, ערב שבת קודש ר"ח אב תש"א, התפרצו אוקראינים חמושים לבית בו שהה בלבוב, וכפו עליו להלוות אליהם. הוא פנה אל צאצאיו ואמר, "ילדים, זהו רצון הבורא, זכרו שאין להיעצב בשבת קודש".

הרשעים החזיקוהו במעצר כשהם מתעללים בו שלושה ימים, ביום שני הוצא ליער אשר במבואות העיר לבוב, שם אחרי התעללות איומה, נעקד על קידוש ה' בצוותא עם שלושת חתניו ובנו הצעיר. ברעיו האחרונים פנה ואמר לסובביו, "וכי אפשר להימלט מחבלי משיח".

השפעת אכילת שיריים מה'קדושת ציון' מבאבוב

הרה"ק בעל 'קדושת ציון' מבאבוב הי"ד זיע", היה פעם בשבת קודש בעיר קשאנוב, ובסעודת היום בעת שחילק קוגעל בשולחנו הטהור נכנסו כמה נערים שהיו רחוקים מדרך התורה והמצוות והם חשקו לקבל חתיכת קוגעל מידי.

רבינו יצחק לוריא אשכנזי זי"ע

האר"י הק'
ה' אב של"ב

שהיה שמו בעשיית כל מצוה שמחה גדולה לאין תכלית, ואמר, דהיינו דכתיב (דברים כח, מז) תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, פירוש מרוב כל, מכל מיני תענוג שבועלם ומכל זהב ופז רב ואבנים טובות ומרגליות.

(ספר חרדים, הקדמה)

האר"י ל' קיבל בשנתו רזין עילאין

רבינו מ"ה יצחק לוריא [-האר"י] שהיה ממשפחת מהרש"ל ז"ל. והיו בני חבורה מספרים כבוד שבחי הרב ז"ל, ואחיא מכללא דיום השבת היה ישי, ואחד מהחברים ראה להרב דרחושי מרחשן שפוטתיה, ועמד שם לראות אם יבין איזה דבר. ונתעורר הרב ז"ל ואמר לו: שארי ליה מאריה, כי עתה קבלה נשמתי רזין עילאין שצריך כמה שנים לאמרם, ובעבור כבודו נתעוררתי. ואני הצעיר אז אמרתי להם: אין ספק כי כל היושבים כאן מאמינים בדברי רז"ל, והנה בילקוט שמואל (רמז קכט), על פסוק וילך דוד אל שמואל בניית (ראה שמואל א' יט יח), אמרו שבאותו לילה למד דוד מה שתלמיד ותיק אינו לומד במאה שנה, אם כן אפוא אין לתמוה על זה. כי כל המעכב הוא החומר העכור, ודוד המלך ע"ה בכח שמואל הנביא הפשיט החומר ורוחו הוא קבצן. והדברים מובנים ופשוטים ואין להאריך (שם הגדולים, מערכת גדולים, בערכו).

רבינו יצחק לוריא אשכנזי, נולד לאביו רבי שלמה בשנת רצ"ד בעיה"ק ירושלים.

האר"י הק' נולד בירושלים, ולאחר מכן ירד למצרים, ושם היה מתלמידי הרדב"ז יחד עם דודו בעל ה"שיטה מקובצת".

האר"י הק' גילה סתרי תורה וקבלה ולא היתה דעת רבו הרדב"ז נוחה מכך, ובא עליו בטענות מדוע הוא מגלה ודורש בקבלה, ומובא בחיד"א שפ"א היה אליהו הנביא זל"ט אצל הרדב"ז ונכנס אצלו האר"י, ואמר לו אליהו הנביא להאר"י שימשיך לגלות סתרי תורה, ומאז לא אמר לו הרדב"ז על זה מאומה.

לאחר שהיה האר"י ל' במשך כמה שנים במצרים, הורו לו מן השמים שיעלה לדור בעיה"ק צפת כיון שעליו ללמד סתרי תורה לרבי חיים ויטאל.

נלקח ארון האלקים בחמשה ימים לירח מנחם אב שנת של"ב בעיה"ק צפת ושם מנוחתו כבוד.

זכה לכל המדרגות – בזכות שמחה של מצוה

הרה"ק רבי אלעזר אזכרי זי"ע בעל ה"חרדים" מביא: גילה הרב החסיד המקובל מהר"ר יצחק אשכנזי זצ"ל לאיש סודו, שכל מה שהשיג שנפתחו לו שערי החכמה ורוח הקודש, בשכר

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב
תמצית עשירה ממדורי הביאור "אורי אורי" ו"ליקוט מאורי החיים" ביאור משולב שזור באומנות בינות המילים "אור תורה" | "תורת חיים" הערות, ציורים ומקורות עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר
10 כרכים של מתיקות נצחית. הביאור המקיף על כל ספר האור החיים" הק "מאורי אורי" - מאיר עיני הלומד "מאורי החיים" - מקורות מחודל ביאור רש"י עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 | אירופה: 0176-8806-44
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

הגאון רבי אריה לייב פינקל זצ"ל ראש ישיבת מיר בברכפלד ו' אב תשע"ו

רש"י בתהלים, ומרוב חבורו אל הדברים וחיבתו ותשוקתו כלפיהם, פרץ בבכי נרגש שסחט דמעות מכולנו.

היה זה כאשר הקריא את דברי רש"י בתהלים על הפסוק: "אתה כוננת מישרים משפט וצדקה ביעקב אתה עשית" (צ"ט, ד'). מפרש רש"י בשם 'מדרש תנחומא': "אתה כוננת מישרים – פשרה ושימת שלום בין אנשים כוננת באמרך 'כי תראה חמור שנאך רובץ', 'כי תפגע שור אויבך'. מי הוא שיראה את שונאו גומל לו חסד שלא ידבנו לבו לחבקו ולנשקו?..."

כוונת רש"י שם לומר, שכאשר צייתה התורה את האדם שרואה את חמור שונאו רובץ תחת משאו לסייע לו להרימו, או כשפוגש את שורו או חמורו של אויבו תועה בדרך ועליו להשיבו לבעליו, יש לה בזה רצון נוסף מלבד המצוה כשלעצמה. התורה רצתה לכוון שלום בעולם בין בני אדם. כאשר אדם רואה את שונאו מסייע לו בטעינת החמור או משיב לו את אבידתו, זה גורם לו לאהוב מחדש את חברו, ואף לחבקו ולנשקו. נמצא שהתורה בחוקיה הישרים מכוננת שלום בעולם.

"צא ולמד", עורך רבי אריה בקול נרגש ונשנק מבכי, "כיצד כל ההלכות והחוקים שמצוה אותנו התורה, הגיונם ושרשם במידות טובות והגונות. כיצד רצון התורה הוא אך ורק ליישר את דרכינו ואורחותינו, שנאהב האחד את רעהו ושננהג כראוי האחד כלפי רגשותיו וצרכיו של השני..."

רבי אריה שסימל בהנהגתו האישית רגש יוצא דופן לצרכי הזולת, בשעה שהקריא את מילותיו הקדושות של רש"י הללו, לבו עלה על גדותיו, עד שלא היה מסוגל לעצור את זרם הדמעות שאיימו לפרוץ בסערה... ראינו את החיבור ואת ההמייה שלו לדברים. 'נפשו יצאה בדבר!'

נולד בתל אביב, להגאון רבי חיים זאב פינקל, מנהל רוחני של ישיבת מיר. למד אצל מלמד פרטי ששכר אביו ובמכינה "אור התלמוד" שהייתה מסונפת לישיבת היכל התלמוד בעיר. לאחר מכן היה מראשוני התלמידים בישיבת פוניבז', שם למד בחברותא עם הגאון ברוך דב פוברסקי והיה מקורב לאביו, ראש הישיבה הגר"ד פוברסקי. לאחר שאביו התמנה למשגיח בישיבת מיר עבר ללמוד בה, למד עם סבו הגרא"י פינקל, והגאון נחום פורצוביץ, והגאון רבי חיים קמיל. בפרט למד בחברותא עם דודו ראש הישיבה, הגאון חיים שמואלביץ, אותו החשיב לרבו.

נשא את בת הרב שמואל אהרן יודלביץ, חתנו של הרב אריה לוי, לאחר פטירתה בה' בתמוז ה'תשנ"ב, נשא את חנה קרסניצקי לבית רוטשילד.

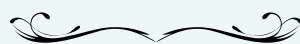
לאחר נישואיו למד בישיבת מיר. עם פטירת אביו בשנת תשכ"ה, הפציר בו רבו הגר"ח שמואלביץ שימסור שיחות מוסר במקום אביו, אך הוא סירב ושכנע את הרב שמואלביץ למסור בעצמו שיחות אלה. לימים, הוא והגאון רפאל שמואלביץ, בנו של הגר"ח, כתבו וערכו את השיחות שהודפסו בספר 'שיחות מוסר'.

בקיץ תש"ס הקים הגאון רבי נתן צבי פינקל את ישיבת מיר במודיעין עילית, ומינה אותו לעמוד בראשה. הוא מסר בה שיעורים ושיחות, במקביל למסירת השיחות בישיבת האם בירושלים. אחרי תקופת חולי קצרה, נתבקש לישיבה של מעלה בליל ו' באב ה'תשע"ו.

תאור מרטיט ומרגש

משיחותיו בפני תלמידי הישיבה

מראה מפעים במיוחד אירע פעם בעיצומו של ועד מוסרי, שעסק בענין מידות טובות ולב טוב לזולת. רבי אריה ציטט את דברי

הגה"צ רבי משה גרינוולד זצ"ל

בעל ערוגת הבושם

ז' אב תר"ע

כעבור זמן קצר, הגיע הרב החדש לעיר הומנא, לקראת השבת הראשונה בה ינהיג את קהילתו. ערב שבת עם חשיכה כולם נקבצו ובאו לבית הכנסת העירוני, בו אמור הרב החדש להתפלל, בכדי לראותו ולהכירו, ולעמוד על טיבו.

בין הבאים היו גם אותם פוחזים וריקים אשר באו עמו ברכבת, אשר הכירו תיכף כי הרב הנבחר הוא לא אחר מאותו אברך שנסע עמם, ובעיניהם ראוהו שהוא מניח את תפיליו וחולצם במהירות אחר זמן קצר. בראותם שהוא זה אשר בא לחבוש על ראשו את נזר הרבנות בעיר, ישנו ושמתו. יצאו והגידו לכל חבריהם שהנה קבלו רב כפי רצונם, שתפילתו מהירה וקצרה כל כך, ולא ככל אותם רבנים אנשי הדור הישן המאריכים בתפילתם, וטוב

ויאה להם רבנותו.

לעומתם משבחים ואומרים, גם החסידים יראי ה' וחושבי שמו, היו משבחים וגומרים את ההלל, כי כן ציווה להם הגה"ק רבי יחזקאל שרגא משינוא זצ"ל בעל הדברי יחזקאל, וכך היו כל בני הקהילה שמחים בהכתרתו, אלו מטעמם ואלו מטעמם, והכל קבלוהו עליהם לרב בשמחה ובהתלהבות.

רשומים בשמך (עמ' רעז)

ערב בעד תלמידיו ועתיד ליתן דין וחשבון עליהם

שנה אחת ישב הרה"ק בעל 'ערוגת הבושם' זיע"א בבין הזמנים ולמד בביתו עם התלמידים הנשואים שם טור א"ח.

בתוך כך נכנס לחדר אברך אחד מגולה שלא היתה לו צורת יהודי. לשאלת ה'ערוגת הבושם', השיב הלה, שהוא תלמידו שלמד אצלו מקדמת דנא ובעברו כעת דרך חוסט נכנס לקבל ברכת רבו.

ולפליאתו: היכן הזקן והפיאות שלך כדרך בני ישראל הכשרים, התחיל הלה להתנצל, שהוא דר בעיר האיפלקית 'פיאמל' ולו חנות גדולה ברחוב העיר בסביבה נכרית ואי אפשר לו לילך עם פיאות.

הרה"ק טען עמו: וכי מבקש אני ממך שתלך בזקן ופיאות ארוכות, על כל פנים תהא לך צורת יהודי. הלה חזר וטען שטענה זו היא בגדר חידוש גדול אצלו, מאחר ובשבת שעברה שבת אצל אחד מהצדיקים ולא שאל אותו דבר, ולמה זה יהיה הרה"ק מטרידו בדברים הללו.

השיב לו ה'ערוגת הבושם' בקול רעש ובדמעות זולגות: אני מוכרח להוכיח אותך שכן אתה מייחס את עצמך כתלמיד, וכל ישראל ערבים זה לזה, על אחת כמה וכמה שאני ערב בעד תלמידי, ועתיד אני ליתן דין וחשבון גם על תלמידי, ואנא אוליך את חרפתי אם בין התלמידים שלי נמצא אדם שאפילו צורת ישראל אין לו, על כן אבקש ממך שתחוס על עצמך ועלי גם יחד ותקבל עליך לתקן הדבר. דברים היוצאים מן הלב נכנסו אל הלב. רבינו פירש ובכה, ואף אותו תלמיד אורח פירש לעומתו בבכיה, בהבטיחו בלב שלם לתקן דרכיו.

(ספיר ויהלום פר' דברים ע"ז - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הגה"צ רבי משה גרינוולד נולד בי"א שבט שנת תרי"ג, כבן בכור לאביו הגה"צ רבי עמרם גרינוולד.

מגיל צעיר למד בישיבת הגה"צ רבי מנחם כ"ץ, מתלמידי החת"ם סופר בצעהלים, ואצל סבו רבי יוסף גרינוולד.

מגיל ט"ו למד בישיבת פרשבוגר אצל רבו המובהק הכתב סופר, שם למד ביחד עם חברו הטוב הגה"ק רבי יוסף חיים זונגפלד, לימים גאב"ד העדה החרדית בירושלים.

בגיל כ' התייתם מאביו, ועול פרנסת המשפחה נפל על שכמו, והוא נאלץ לעסוק במסחר עצים, אך בנוסף המשיך בלימודו בהתמדה עצומה.

באותה תקופה החל לומר שעורי תורה בישיבה בעיר טשארנא, ובגיל 26 החל לשמש ברבנות הראשונה בחייו בעיר הומנא. בשנת תרמ"ז התמנה הרב גרינוולד לרבה של העיר קליינווארדין בהונגריה. הרב גרינוולד היה במקורו ממשפחה לא חסידית, הנהוגת כמנהגי החת"ם סופר, אולם מצעירותו נהיה חסיד והיה נוסע להרה"ק רבי יחזקאל שרגא הלבשרטאם משינאווא, להרה"ק רבי יהושע רוקח ולבנו המהר"ד מבעלזא, ומאותה תקופה גם הקפיד בחבישת השטר"מל, כמנהג החסידים. צאצאיו עמדו בראש קהילה חסידית מפורסמת, הנקראת חסידות פאפא, על שם העיר בה כיהן בנו כרב וראש ישיבה.

בשנת תרנ"ג התמנה הרב גרינוולד לרבה של העיר חוסט בהונגריה. הרב גרינוולד חיבר ספרים רבים, אך עיקר פרסומו בא לו מספר השאלות ותשובות שכתב - 'ערוגת הבושם'. רבינו נתבקש לישיבה של מעלה ביום ז' באב תר"ע.

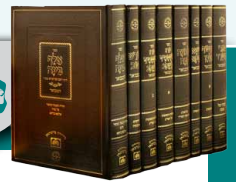
בזכות הנחת תפילין דרבינו תם זכה לנשיאת הן

הגה"ק רבי משה גרינוואלד זצ"ל בעל הערוגת הבושם בשומו פניו לעיר הומנא להתעטף באיצטלא דרבנן, ולהתעטור בכתר רבנות העיר - אשר היא היתה הרבנות הראשונה שלו - כונן פעמיו דרך העיר פרעשבורג, להתפלל על קבר רבו הגדול הגה"ק בעל ה"כתב סופר" זצ"ל, ואותו היום יום חמישי בשבת היה.

למחרת בבוקר יום שישי עם שחר עשה דרכו ל"באן סטציון" (תחנת הרכבת), ומפאת קוצר הזמן והשעה הדוחקת, לא היה סיפק בידו להניח "תפילין של רבינו תם" בעומדו בתפילה בביהמ"ד, על כן בהיותו ברכבת הניחם ואמר בהם את "ארבעת הפרשיות", ותיכף לאחר מכן חלק את תפיליו.

היו שם באותו קרון חבר פוחזים וריקים מק"ק הומנא, שלא ידעו בכלל "תפילין של רבינו תם" מה הן, וחשבו שזו היא הנחת התפילין היחידה שלו לאותו היום, ואם כן הוא מקצר מאוד בתפילתו. אלא שהיה לפלא בעיניהם, כיצד אברך כזה, בעל תואר פנים של תלמיד חכם וירא שמים, מתפלל תפילה קצרה וחפזה כל כך, כאילו היה אחד מהם, המזלזלים במצוות.

לא הקפדן מלמד

קטן כגדול. פעם אחת ראה אותו הרה"ק השפת אמת זיע"א בשעת כעסו הגדול, ואמר לו בניתוחותא: הרי משנה היא 'לא הקפדן מלמד'. המשיך השפת אמת ואמר לו: וכי יודע אתה מפני מה נקראים הצדיקים בתואר 'יהודים טובים' – 'גיטע יודען'. נענע המלמד בראשו כמי שאינו יודע, והשפת אמת המשיך ואמר לו: הסכת ושמע, הם זוכים לתואר זה משום שהם אינם מקפידים אף פעם על אחרים (הרב הדומה למלאך עמוד 142).

על הפסוקים (במדבר לא כא-כב): 'וַיֹּאמֶר אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן אֶל אֲנָשֵׁי הַצִּבָּא הַבָּאִים לְמַלְחָמָה זֹאת חֶקֶת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה: אֶךְ אֶת הַזֶּהב וְאֶת הַכֶּסֶף אֶת הַנְּחֹשֶׁת אֶת הַבָּרָזֵל אֶת הַבְּדִיל וְאֶת הַעֲפָרָת, הִיָּה דוֹרֵשׁ הַרְה"ק הָאֲבִיר יַעֲקֹב זִיע"א בִּסְפָרוֹ 'פְּתוּחֵי חוֹתֵם', שֵׁישׁ בִּכְאֵן רִמּוֹ עַל הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה וְהַיִּשְׁרָה שִׁילָךְ בַּהּ הָאָדָם בְּמַלְחָמָתוֹ עִם הַיָּצֵר הָרַע וּבִבּוֹאוֹ לְלִמּוּד תּוֹרָה לְשִׁמְהָ: 'אַלְעֹזֶר' הוּא נוֹטְרִיקוֹן 'עֹזֶר אֵל, וְהַכּוֹנֵנָה עַל הַיָּצֵר טוֹב שֶׁשִּׁלְחוֹ הַקֶּב"ה אֶל הָאָדָם בְּכַדִּי לַעֲזֹר לוֹ בַּעֲבוּדַת הַבּוֹרָא, וְהוּא 'הַכֶּהֵן, מְשֻׁרֵת מֵאֵת ה', וְדַבְרֵי הַיָּצֵר הַטּוֹב בָּאִים 'אֵל אֲנָשֵׁי הַצִּבָּא, אֵלּוֹ שֶׁמִּבְקָשִׁים לְלַחֵם עִם הַיָּצֵר הָרַע וְיָדָם רַב לֵהֵם בְּמַלְחָמָתָהּ שֶׁל תּוֹרָה שִׁזּוֹ הַדֶּרֶךְ בַּהּ מִנְצָחִים אֶת הַיָּצֵר הָרַע.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

ביום מהימים נזקק הרה"ק החוזה מלובלין זיע"א לקום בשעה מוקדמת, הרבה יותר מהרגלו. היות והשיכמה מוקדמת זו הייתה חשובה לו מאוד, כיון שהיה עליו לסדר ולארגן דבר מה חשוב ביותר, ביקש החוזה מלובלין כבר ביום שלפניו להזדרז יותר מהרגלו כדי שיוכל להקדים ולעלות על משכבו.

ביקש הרבי מבני ביתו כי יואילו נא להקדים את סעודת הלילה שאותה היה רגיל היה לסעוד בשעה מסוימת ויגישו אותה לפניו בשעה מוקדמת יותר. סופו של דבר שצייו הרבי לא התמלא, ולא זו בלבד שבאותו יום לא הקדימו את הסעודה אלא שאף הגישו אותה בשעה מאוחרת יותר מהרגיל. נענה הרבי ואמר: הנה מהראוי היה לי להקפיד על בני ביתי, שבעטיים השתבש לי סדר יומי, אך באתי בחשבון: וכי מה היא הסיבה שבשבילה ביקשתי לאכול מאוחר יותר? בכדי שאוכל לעשות את רצון הקב"ה – הנה גם זה הוא רצונו של הקב"ה שלא אקפיד עליהם ולא כלום (אבני זכרון אות קפט).

מלמד קפדן היה בעיירה גור ומכל פעולה קטנה שלא הייתה לשביעות רצונו היה כועס ומתרגז באופן נורא. אכן תלמיד חכם גדול היה, אך עם זאת היה מופלג בקפדנותו, וכל חכמתו לא גרעה אף מעט מהקפדתו על כל דבר מה

לתגובות ולהצטרפות לקבלת הגליון במייל: newsletter.mechubarim@gmail.com

מחבורים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

ככה מתחילים את היום!

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זיכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

וכמה טרחתי יומם ולילה
כמו עשר שנים רצופות בקיבוץ חיבור זה
מאז ברכי מימורי

כאז כן היום: הפרוייקט הפנומנלי הנדיר בהיקפו הרמב"ם המבואר

- מנופה ומוצה בי"ג נפה
- ביאור רהוט משולב על הדף
- כותרות והקדמות נרחבות
- ילקוט ביאורים מקיף
- מאות אלפי הערות והוספות
- חובה לכל בן ישיבה

אור הגאולה לישרי לב

ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 0176-8806-20-44
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66